

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
“กองทุนหมู่บ้านบึงตาหลัว ตำบลหนองไผ่ล้อม
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”

นางสาว อัญชรี แห้วชิน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-132-5

อัญชรี แห้วชิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านนุ่งดาหล้าว ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญชัย อินทรประวัตติ, 170 หน้า

ISBN 974-533-132-5

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่งดาหล้าว หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบกระบวนการทำงานของกองทุนหมู่บ้านว่าจะสามารถทำให้ท้องถิ่นชุมชนมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง มีการกระบวนการพึ่งพาตนเอง ประชากรมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้เข้มแข็งขึ้น เศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้ง จะ ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย เป็นการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ภายใต้อำนวยการที่เรียกว่า “ประชารัฐ” และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้การประเมินแบบชีพท์โมเดล ผลการประเมินพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสมาชิกภายในหมู่บ้านนุ่งดาหล้าว มีการรวมพลังในการก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วยความสามัคคี มีการประสานงานกันในทุก ๆ ฝ่าย สามารถทำให้ท้องถิ่นชุมชนมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเอง อีกทั้งยังเพิ่มบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้เติบโตขึ้น เกิดภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ข้อเสนอแนะสำหรับหมู่บ้านคือสมาชิกในชุมชนสามารถนำประสบการณ์ที่เคยประสบความล้มเหลวมาก่อน ได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ทำให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มที่จะเกิดผลดี ทั้งต่อกองทุนหมู่บ้านเอง สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกภายในชุมชนและชุมชนโดยรวม

สาขาวิชาเทคโนโลยีสังคม

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

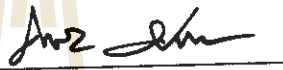
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

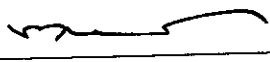
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชานูชัย อินทรประวัตติ)

กรรมการสอบ

(.....รองศาสตราจารย์ ดร.ชานู.....เทคโนโลยี.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....รองศาสตราจารย์ ดร.ชานู.....เทคโนโลยี.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ 6 เดือน กันยายน พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญชัย อินทรประวัตติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงพร ทาเจริญ คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คณาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม ที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาด้านวิชาการ
- คุณนพสร แสนชัยยา อาจารย์นิเทศก์ และพัฒนาการตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยในชุมชน
- นายอำเภอ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก
- และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
อัญชรี หัวหิน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	9
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่งคาลัว.....	12
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
- แบบคำขอขึ้นทำเป็นขณและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน.....	18
- การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุน.....	20
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	21
4. หลักการประเมินประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	22
5. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	23

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	26
1. รูปแบบการประเมิน.....	26
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน โครงการ.....	30
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	34
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	36
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	37
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	43
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ใช้.....	56
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	56
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	60
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	60
2. วิธีดำเนินการ.....	61
3. ผลการดำเนินการ.....	61
4. อภิปรายผล.....	62
5. ข้อเสนอแนะ.....	63
บรรณานุกรม.....	
ภาคผนวก.....	

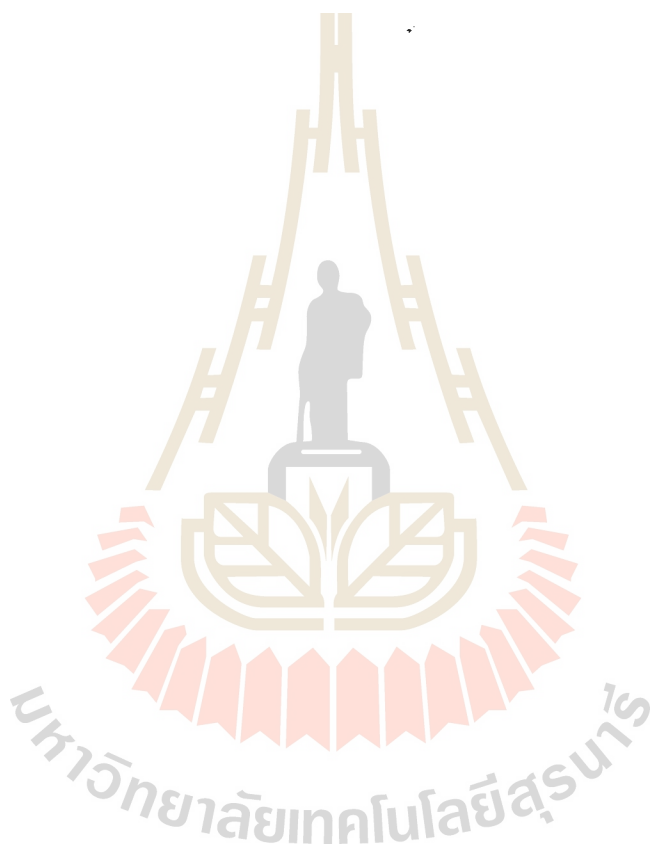
สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพที่

1.1. ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่งดาหลัว..... 4

2.1. ขั้นตอนตามแนวทางการดำเนินงานตามภารกิจ..... 16

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้านนุงดาหั่ว หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน มีความก้าวหน้า บรรลุวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้
 - 1.1. ท้องถิ่นชุมชนมีศูนย์กลางกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
 - 1.2. ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

- 1.3. ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 1.4. เศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศได้รับการกระตุ้นอีกทั้งยังมีภูมิคุ้มกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม
- 1.5. ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2.. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริม ให้เกิดผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตลอดจนก่อให้เกิดปัญหาขึ้น
3. เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ
4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของทุกภาคส่วนในสังคม ได้แก่ ฝ่ายการเมือง, ฝ่ายหน่วยงานรัฐ (ราชการ), ฝ่ายชุมชน (ประชาชน) และฝ่ายประชาสังคม (เอกชน) ภายใต้เครือข่ายที่เรียกว่า “ประชารัฐ”

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุงตาลัว ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) โดยมีอักษรที่มีความหมาย ดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

นอกจากนี้ กองทุนหมู่บ้านนุงตาลัว ยังมีหน่วยระบบย่อย ๆ ได้แก่ สมาชิกและผู้กู้แต่ละราย แสดงให้เห็นองค์ประกอบการทำงานอย่างเชื่อมโยงกันของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A) กับหน่วยระบบผู้กู้ทุกราย (หน่วยระบบ $B_1 - B_n$)

ภาพรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

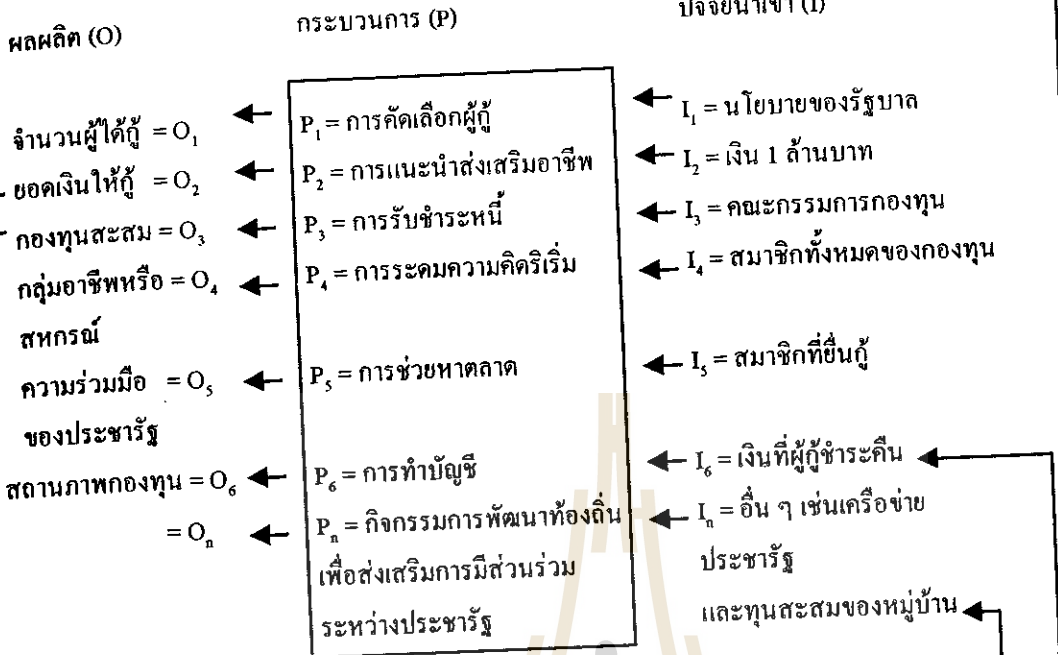
ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ AA ซึ่งจะมีปัจจัยนำเข้า (I) ที่เป็นทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกชุมชน เข้ามากระทำบทบาทหน้าที่ตาม ลักษณะงานของคนในกระบวนการของหน่วยระบบ (P) เพื่อให้เกิดผลผลิตของหน่วยระบบ (O) ซึ่ง เป็นการกระทำที่สอดคล้องกันกับลักษณะการบริหารจัดการกองทุน

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบทุนสะสมของแต่ละรายเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ BB ซึ่งมีลักษณะ ของการดำเนินการจะคล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือมีปัจจัยนำเข้า (I) เข้ามาทำบทบาทหน้าที่ใน กระบวนการของหน่วยระบบ (P) และก่อให้เกิดผลผลิตของหน่วยระบบ (O)

ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยระบบ A กับหน่วยระบบ B เริ่มตั้งแต่ยอดเงินให้กู้ ซึ่งเป็น “O” ของหน่วยระบบ A มาเป็นเงินเงินที่ผู้มาได้ของผู้กู้แต่ละราย “I” ในหน่วยระบบ B และการส่ง เงินคืนจากรายได้เป็นเงิน “O” ในระบบ B มาเป็นเงินที่ผู้กู้ชำระคืน “I” ในหน่วยระบบ A หมุนเวียน ไปจนกระทั่งเป็นกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน เป็นต้น

ส่วนระบบโดยรวมของกองทุนหมู่บ้าน บริบท (C) หมายถึง บริบท หมู่บ้านที่ถูกสร้างขึ้น จากรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประชากรในท้องถิ่น อาชีพ รวมถึง สภาพเศรษฐกิจโดยรวม และนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

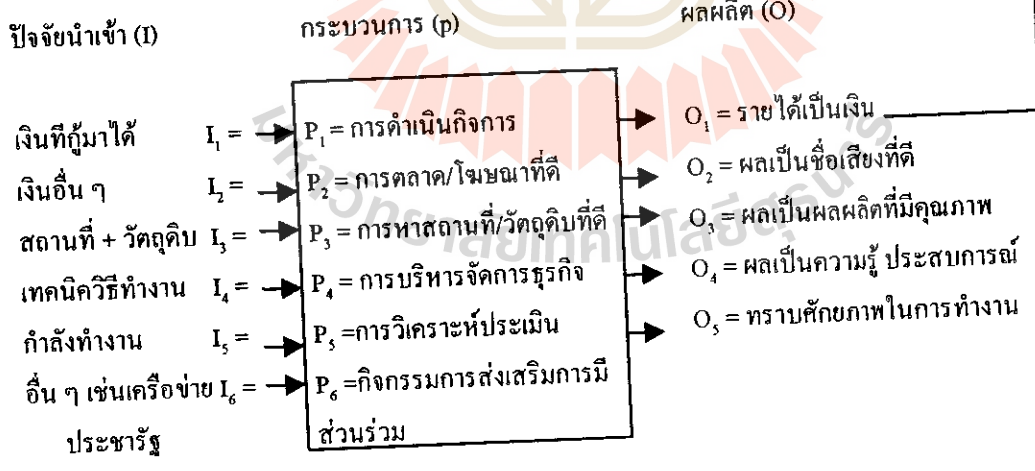
หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ($B_1 - B_n$)

อาจจะถือว่าเป็นหน่วยระบบ BB : ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท (C)

แผนภาพ I.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงคาหัว

4. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้าน
นุ่งศาลหัว ค.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจถึงนโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เกี่ยวกับ
กบวัดอุปสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุ่งศาลหัว ตามระเบียบกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร.1 - 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติม
โดยขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมพัฒนาชุมชน และบุคคลรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ตลอดจนเอกสารทางวิชาการ

ขั้นที่ 4 ใช้ชีพีโมเดลเป็นกรอบความคิดทฤษฎี ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านนุ่งศาลหัว
และกำหนดตัวชี้วัด อีกทั้งกำหนดตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล ในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 วิธีการดำเนินการ
ประเมินโครงการ บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการและบทที่ 5 สรุปและผลข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 6 เขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่งศาลหัว ตามโครงร่าง
ในชุดวิทยาสารนิพนธ์ จนเสร็จสมบูรณ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลจากการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่งศาลหัว ในครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับ
ประโยชน์ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุน มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน
นุ่งศาลหัว
2. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกองทุนหมู่บ้านฯ ที่
เป็นอุปสรรคและโอกาสสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุ่งศาลหัว
4. ประชากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนและสามารถพึ่งตนเองได้
ตลอดจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ การระดมความคิดร่วมกันของท้องถิ่น รวมถึงเครือข่ายประชารัฐ

5. ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่ ความมีทักษะ ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

รัฐบาลมีนโยบายที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยได้จัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้าง และพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุน เป็นการพัฒนา “วิสาหกิจชุมชน” แบบเครือข่ายที่มีกองทุนหมู่บ้านเป็นหน่วยสนับสนุน และประสานงานตลอดจนการสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นตนเอง ซึ่งได้มีหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของ โครงการกองทุนหมู่บ้าน
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุงคาหลวง
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความหลัง
 - การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุน
 - โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ค่านโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ตำบลบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ค.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีหลักการในการจัดสรรเงินแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ คือ

- 1.2.1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
 - 1.2.2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
 - 1.2.3. ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ
 - 1.2.4. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก
- 1.3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การ

บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนงาน และการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน ดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครอง

ท้องที่

ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล

ในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

สำนักงาน หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” มีชื่อย่อว่า “กทบ” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฯลฯ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

- คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน และมีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

- ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

- เมื่อครบกำหนดวาระคราวหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

- การพ้นจากตำแหน่งตามวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย, ลาออก, เป็นบุคคลล้มละลาย, คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง, เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

- การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

- ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการ ไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับ

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
4. กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือหน่วยงานอื่นจากรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

- ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ได้รับเบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินการกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

● **ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุ่งคาหลัว หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปลikeดังนี้

เพื่อให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านนุ่งคาหลัว เป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เป็นการส่งเสริมการสร้างงาน การสร้างรายได้ การรู้จักพัฒนาความรู้ความสามารถ ในอันที่จะประกอบอาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนพัฒนาบุคคลที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคม เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ จึงเห็นสมควรจัดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุ่งคาหลัวไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
2. เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน ให้สามารถบริหารจัดการเงินของตนเอง

4. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน พัฒนาความสามารถและแก้ปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
5. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน
6. เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

หมวดที่ 1 เรื่องทั่วไป

ที่ตั้ง สำนักงานตั้งอยู่ที่ เลขที่ 112/2 หมู่ 2 บ้านนุ่งดาหลัว ถนนพิบูลละเอียด ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

หมวดที่ 2 แหล่งที่มาของกองทุน

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ
2. เงินจากผู้ถือหุ้น
3. ดอกผลหรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดมาจากเงินกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นสมาชิกคนละ 20 บาท

หมวดที่ 3 สมาชิก

คุณสมบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุ่งดาหลัว

1. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ คือมี อายุ 20 ปีบริบูรณ์
2. เป็นผู้ที่มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนุ่งดาหลัวเท่านั้น
3. เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่งดาหลัวทุกประการ

หมวดที่ 4 คณะกรรมการกองทุน

คณะกรรมการต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และมีวาระตำแหน่งคราวละ 2 ปี มีหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน

หมวดที่ 5 ระเบียบการประชุม

1. การประชุมใหญ่จะประชุมปีละครั้งหรือมีความจำเป็นสามารถนัดประชุมพิเศษได้
2. คณะกรรมการกองทุนจะต้องประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง
3. การวินิจฉัยชี้ขาด ให้ถือเสียงข้างมาก

หมวดที่ 6 การกู้ยืมเงิน

- ประเภทการกู้ยืมเงิน ประกอบไปด้วย กู้ยืมเพื่อการพัฒนาอาชีพ, เพื่อการสร้างงาน, เพื่อสร้างหรือเพิ่มรายได้, เพื่อลดรายจ่าย, และเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน
- เงินกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ, การสร้างงาน, สร้างหรือเพิ่มรายได้, และลดรายจ่ายให้สมาชิกกู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท ส่วนเงินกู้เพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนให้สมาชิกกู้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท

- เงินกู้ทุกประเภทให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาชี้ขาด
- คุณสมบัติของผู้ค้ำประกัน จะต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น
- การชำระคืนเงินกู้ยืม ต้องส่งเงินคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย ภายในระยะเวลา 1 ปี โดยชำระเป็นรายเดือน
- การเสียเบี้ยปรับ ถ้าผู้กู้ผิดสัญญาให้เสียค่าปรับวันละ 50 สตางค์ ต่อเงิน 100 บาท

หมวดที่ 7 การจัดสรรกำไรสุทธิ

- ปันผลให้แก่สมาชิก ร้อยละ 20
- เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ร้อยละ 10
- เป็นสวัสดิการแก่ผู้ยากไร้ คนแก่ และด้อยโอกาสในหมู่บ้านสมาชิก ร้อยละ 30
- เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพในหมู่บ้าน ร้อยละ 10
- อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ร้อยละ 30

หมวดที่ 8 การทำบัญชีและตรวจสอบ

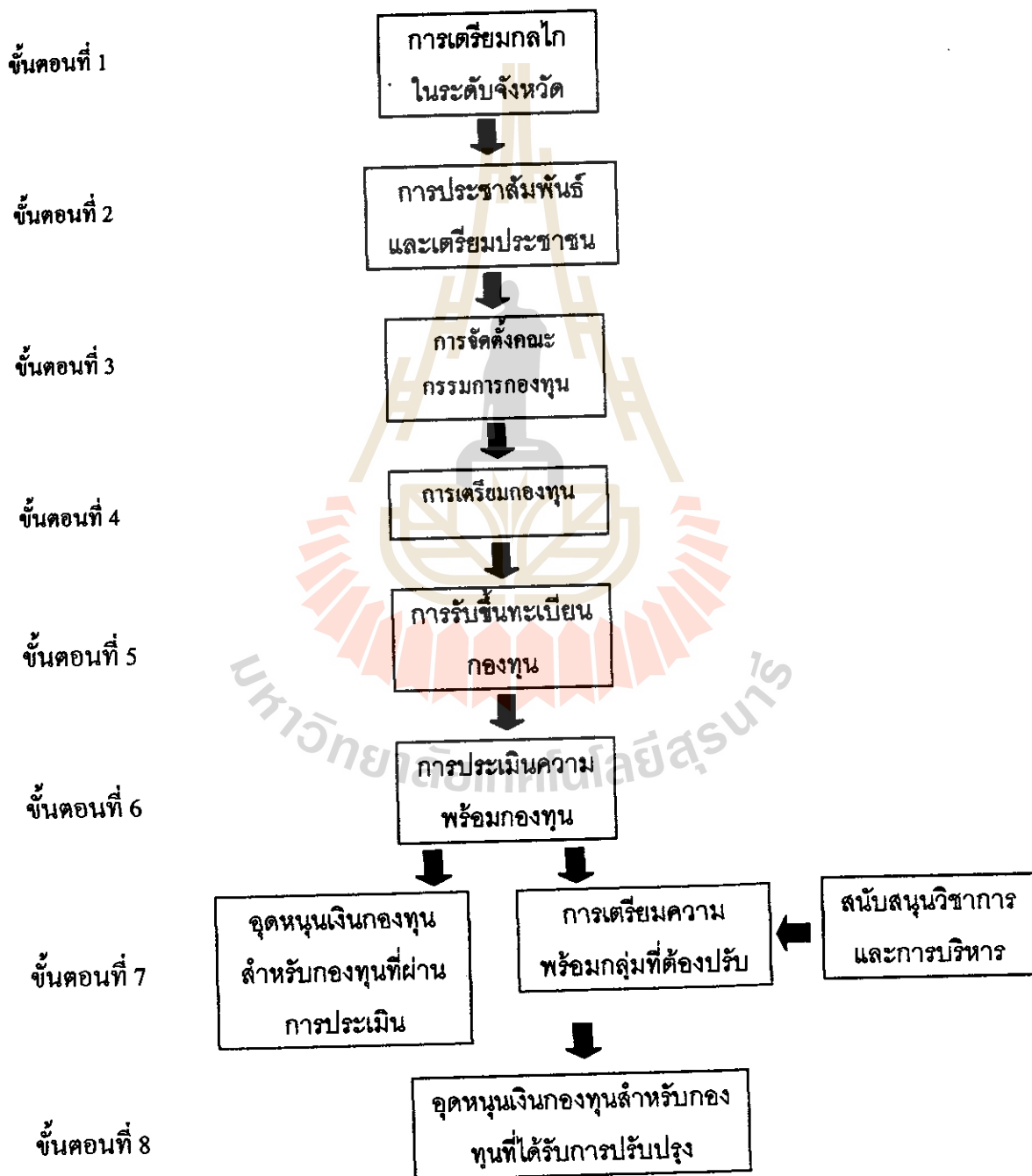
คณะกรรมการจะต้องดำเนินการจัดทำบัญชีทุก ๆ 4 เดือนและทุกรอบปี โดยต้องตีค
ประกาศอย่างเปิดเผยให้สมาชิกทราบ เกี่ยวกับ บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ รายรับและรายจ่ายของกอง
ทุน สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วน
สำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงาน
ตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็น ไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ
บาล อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
จึงออกระเบียบไว้ดังนี้

กระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน บุ่งตาหลวง

กองทุนหมู่บ้านบุงตาหลวง ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีคณะกรรมการจำนวน 11 คน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 50 คน มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

แผนภาพที่ 2.1. ขั้นตอนตามแนวทางการดำเนินงานตามภารกิจ

ขั้นตอนตามแนวทางการดำเนินงานตามภารกิจ เป็นกระบวนการจัดตั้ง และดำเนินการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านนุงดาหั่ว ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เริ่ม ตั้งแต่ระดับจังหวัดลงมาจนถึงระดับหมู่บ้าน มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเตรียมกลไกในระดับจังหวัด

ขั้นตอนที่ 2 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุน ฯ เตรียมประชาชนและชุมชน

ให้พร้อม

ขั้นตอนที่ 3 จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนภายในหมู่บ้าน โดยการจัดประชาคมประชาคม

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมกองทุนให้พร้อม โดยให้คณะกรรมการกองทุน ฯ ภายในหมู่บ้าน ทำแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 5 การรับขึ้นทะเบียนกองทุน ซึ่งคณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้อนุมัติ

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินความพร้อมของกองทุน โดยประเมินจากแบบประเมินความพร้อมของกองทุน

ขั้นตอนที่ 7 เมื่อกองทุน ฯ ได้รับการประเมินความพร้อมของกองทุน ผ่านเรียบร้อยแล้ว กองทุน ฯ ในหมู่บ้าน จะได้รับเงินอุดหนุนกองทุนจำนวน 1 ล้านบาท ต่อหมู่บ้าน

สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ผ่านการประเมินความพร้อม จะได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและการบริหารจัดการ และปรับปรุงความพร้อมในด้านต่างๆ จึงเสนอโครงการขึ้นไปใหม่ เมื่อผ่านการประเมินเรียบร้อยแล้ว จึงได้รับเงินอุดหนุนกองทุน ฯ สำหรับกองทุนที่ได้รับการปรับปรุงความพร้อมเรียบร้อยแล้ว

การเตรียมกองทุนให้พร้อมในหมู่บ้านก่อนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง

ต้องมีความมั่นใจว่าหมู่บ้านนุงดาหั่ว มีความพร้อมรับเงินสนับสนุนจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติซึ่งเมื่อได้สรุปผลการประเมินความพร้อมแล้วจะเห็นได้ว่า

1. กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุน ฯ และวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน ครบถ้วนถูกต้อง
3. คณะกรรมการกองทุน ฯ มีความรู้/ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุน
4. มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งถูกต้องเรียบร้อยแล้ว
5. มีสมาชิกไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน ฯ โดยการมาร่วมประชุมในเรื่องต่างๆ ของกองทุน ฯ อาทิ การร่างระเบียบ เป็นต้น

6. สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วนแล้ว
7. มีการเปิดบัญชีเงินฝากแล้ว ของกองทุนฯ ที่ธนาคารออมสิน สาขาประจวบฯ หมาย
เลขบัญชี 06-4318-20-012318-1

ปัจจัยที่ช่วยให้สามารถตั้งกองทุนหมู่บ้านได้

สมาชิกหรือชาวบ้านในหมู่บ้าน คณะกรรมการทุกคน รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ภายนอกหมู่บ้าน ที่ให้การสนับสนุน เช่น พัฒนาการ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม เป็นต้น ทุกฝ่ายต่างร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ช่วยกันระดมความคิด ช่วยเหลือในการจัดตั้งกองทุนจนเป็นผลสำเร็จ ถือว่าเป็นความสามัคคี ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทุกฝ่ายต่างเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อมาช่วยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

เป็นการมองการณ์ไกลของรัฐบาลชุดนี้ ที่ต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ โดยการเริ่มต้นกระตุ้นที่ตัวชาวบ้านในหมู่บ้าน ให้เข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ พัฒนาความสามารถและแก้ปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

คณะกรรมการ

การ ได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวนครบถ้วนเข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 42 คร้วเรือน ซึ่งเป็นการเชิญชาวบ้านมาเข้าร่วมประชุม ให้ชาวบ้านโหวตเสนอชื่อบุคคลที่สมควรเป็นคณะกรรมการ แล้วจึงยกมือสนับสนุน โดยการนับคะแนนเสียงข้างมาก เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการจำนวน 11 คน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุ่งคาหลัวประกอบไปด้วย

ประธานกองทุนหมู่บ้าน

นายวรวิทย์ คัมภีรานนท์ อายุ 34 ปี การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพ รับจ้าง ประสพการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนฯ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านนุ่งคาหลัว และที่ปรึกษากลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน

รองประธานกองทุนหมู่บ้าน

นายอาคม เต็มลาภ อายุ 45 ปี การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้าง ประสพการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนฯ เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน

เลขานุการกองทุน

นางทิพวรรณ กิจสุกรี อายุ 36 ปี การศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพแม่บ้าน ประสบ
การณืที่เป็นประ โยชน์ต่อกองทุน เป็นผู้นำอาสาสมัครชุมชน, อาสาสมัครหมู่บ้าน

เหรียญกอกกองทุน

นายอภิชาติ หอมวิเศษ อายุ 35 ปี การศึกษาปริญญาตรี เป็นผู้ใหญบ้านบุงตาหลัว และ
เลขานุการกองทุนออมทรัพย์หมู่บ้าน

ประชาสัมพันธ์กองทุน

นายสมยศ นิจจะ อายุ 40 ปี การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 ประสบการณืที่เป็นประ โยชน์
ต่อกองทุน เป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์

คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย

นายเกรียงศักดิ์ พรหมดีสถาน อายุ 36 ปี ประกอบอาชีพรับราชการ ประสบการณืที่เป็น
ประ โยชน์ต่อกองทุน เป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์

นายวิจิตร ตรีธฒ โสคติ อายุ 46 ปี ประกอบอาชีพรับจ้าง ประสบการณืที่เป็นประ โยชน์ต่อ
กองทุน เป็นที่ปรึกษาและรองประธานกลุ่มออมทรัพย์

นางอรทัย ผ่องสูงเนิน อายุ 40 ปี ประกอบอาชีพแม่บ้าน มีประสบการณื เป็นรอง
ประธานกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน

นางมลสุรติ เลาสูงเนิน อายุ 37 ปี ประกอบอาชีพค้าขาย มีประสบการณืเป็นสมาชิกองค์
การบริหารส่วนตำบล (อบต.)หนองไผ่ล้อม

นางรำพึง ศรีสรรเพชร อายุ 43 ปี ประกอบอาชีพแม่บ้าน

นางพุด ประจง อายุ 50 ปี ประกอบอาชีพแม่บ้าน

- **แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุน**

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ประกอบไปด้วยข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือน
3. อาชีพของประชากร
4. ผลผลิตของประชากร

5. รายได้เฉลี่ยของประชากร

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม
2. วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการ
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการ
4. คุณสมบัติของคณะกรรมการมีครบถ้วนหรือไม่
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนฯ
6. รายชื่อคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาคณะกรรมการกองทุนฯ

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

1. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงาน
2. ระเบียบข้อบังคับ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับ
 - สมาชิกภาพ
 - การรับการจ่ายเงินของคณะกรรมการ
 - การกู้ยืมเงินและชำระคืนเงินกู้
 - การจัดทำบัญชีกองทุน
 - อื่น ๆ

3. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทูลดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่มหรือองค์กรภายในหมู่บ้าน
2. จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในปัจจุบัน
3. จำนวนเงินที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุน ฯ ในรูปการถือหุ้น/การออม/ค่าธรรมเนียม/การบริจาค ในปัจจุบัน
4. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านชุมชน หรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้านหรือไม่

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่

เกิน หนึ่งล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้กระจายอย่างทั่วถึง
2. วิธีการบริหารเงินกองทุน ฯ ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กองทุนหมู่บ้านฯ จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง

4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิก ได้รับเงินกู้ไป
8. แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ความคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
10. การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน

การขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยแบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งให้ข้อมูล รายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดคน โยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป มีขั้นตอนดังนี้

- จัดทำแบบคำขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
 - ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
 - เปิดบัญชีกับธนาคาร
- การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุ่งตาหัว
 - การกู้ยืมเงินแต่ละรายผู้ค้ำประกันจะต้องเป็นสมาชิกของกองทุนฯ มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือเป็นข้าราชการ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกที่ค้ำประกันสามารถค้ำประกันได้เพียงครั้งเดียว และห้ามคณะกรรมการกองทุนฯ ค้ำประกัน
 - อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 1 บาท/เดือน หรือ ร้อยละ 12 บาท/ต่อปี
 - การกู้ยืมเงินจะต้องส่งใช้คืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย โดยให้ผ่อนชำระคืนเงินกู้ภายในระยะเวลา 12 เดือน

- หากผู้กู้ผิดสัญญาไม่นำเงินมาส่งใช้คืนภายในกำหนดผู้กู้จะต้องเสียดอกเบี้ยปรับวันละ 50 สตางค์ต่อเงิน 100 บาท
- ในการกู้เงินแต่ละครั้งจะกู้เงินได้ภายในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท หากประสงค์ที่จะกู้เงินเกินกว่าที่กำหนด ให้คณะกรรมการกองทุนส่งให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ จะพิจารณาถึง

1. ชีวความสามารถในการชำระเงิน
2. ความจำเป็นของผู้ขอู้
3. ความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอมา

● **การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนด การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ นำความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการ โครงการและประยุกต์ความรู้ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง อีกทั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยังสามารถช่วยสร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงานจำนวน 74,881 คน มีงานทำ โดยเฉพาะบัณฑิตในชนบทที่ยังไม่มีงานทำ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นด้วย และเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ประเทศในอนาคต

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟพีโมเดล (CIPP Model)

อุคม จำรัสพันธุ์ และคณะ ได้สรุป “แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม” ในหนังสือ ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา (2544:89-99) ดังนี้

“การประเมินเป็นกระบวนการ ของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการ ดำเนินการรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐานคือ

ขั้นตอนการประเมินสามารถจำแนกได้ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ ในรูปแบบของ สารนิพนธ์

ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน มี 4 ประเภท (CIPP Model)

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการ ดำเนินการ โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนิน โครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณา ความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการ โครงการ ข้อมูลเหล่านี้จะ ถูกนำไปประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนด โครงสร้างของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนิน โครงการ ซึ่งเป็น ประโยชน์ต่อการตัดสินใจ เพื่อนำโครงการไปปฏิบัติในอนาคต
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของ การ ขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

5. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

สัมพันธ์ เตชะอริกะ. 2545. "การบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ". มติชนรายวัน. 15 มกราคม 2545, หน้า 6. สรุปได้ดังนี้

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ มีกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทฤษฎีพึ่งพารัฐ

การก่อนนโยบายเชิงเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทนั้น มาจากรากฐานทฤษฎีพึ่งพารัฐ โดยอำนาจของรัฐทางการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้งเข้าไปเป็นค้ำระบอบประชาธิปไตย ได้ใช้อำนาจจัดสรรทรัพยากร งบประมาณเหวี่ยงกระจายไปทั่วทุกหย่อมหญ้าที่มีความพร้อม ภายใต้ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สำหรับทฤษฎีพึ่งพารัฐนั้น เกี่ยวข้องกับการทำให้ภาคประชาชนพึ่งพารัฐ โดยรัฐบาลทำหน้าที่อุปถัมภ์ประชาชน ก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ด้วยเหตุนี้ ประชาชนไทย จึงมีบุคลิกภาพที่คาดหวังความช่วยเหลือจากรัฐบาล ดังนั้นการจะสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านหรือชุมชน ต้องอาศัยปัจจัยหรือเครื่องมือที่สำคัญ 2 ตัว คือ เงินทุน ความรู้และการบริหารจัดการที่โปร่งใส ควบคู่กันไป

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติ เป็นระบบใหญ่ที่มีระเบียบหมู่บ้านและชุมชน มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชน 9-15 คน เป็นระบบโครงสร้างย่อยที่ต้องปฏิบัติตามระบบใหญ่ในลักษณะปฏิบัติสัมพันธ์ ภายใต้ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ในการดำเนินนโยบาย การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท ให้มีประสิทธิภาพ

สำหรับการทำงานภายใต้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นั้น เป็นการทำงานภายใต้ระบบ ระเบียบและกลไกของราชการ ที่ยึดอำนาจจากส่วนบน เป็นหลักซึ่งหน่วยสนับสนุนกองทุน ฯ ต้องยึดระเบียบกองทุนอย่างเคร่งครัด อาทิ เช่น ในเรื่ององค์ประชุมจะสมบูรณ์หรือครบองค์ประชุมก็ต่อเมื่อมีสมาชิกมาประชุมให้ได้ 3 ใน 4 ของหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นต้น

ทฤษฎีแนวคิดประชาสังคม

เป็นการผสมผสานแนวคิดในลักษณะ 4 ประสาน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน นักวิชาการ และผู้นำชุมชน เข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ภายใต้ชื่อ “ประชารัฐ” อันหมายถึง ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับข้าราชการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน

เห็นได้ว่า ความเชื่อมโยงนโยบายรัฐบาล ตั้งแต่การพักหนี้เกษตรกรเพื่อฟื้นฟูสภาพชีวิต และการทำมาหากิน โดยเป็นหน้าที่หลักของธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส) ให้เกษตรกรไปกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรายละ 20,000 บาท เพื่อนำเงินไปฟื้นฟูชีวิตให้มีรายได้มาหล่อเลี้ยงชีวิตระยะยาวและใช้หนี้ได้ด้วยการทำงาน 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ กองทุนหมู่บ้านมีการพัฒนาชุมชนให้เคลื่อนไหวอย่างเต็มที่สำหรับ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ถ้าหากผลิตภัณฑ์ในชุมชนมีการดำเนินการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ย่อมได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการรวบรวมผลงาน จากเกษตรกรและอุตสาหกรรมกันอย่างคึกคัก

ทฤษฎีแนวคิดชาย-หญิง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้นำแนวคิด บทบาทของหญิง-ชาย เข้ามาร่วมด้วย โดยเชื่อว่า คุณสมบัติที่ดีของผู้หญิง ในเรื่องความซื่อสัตย์ไม่คดโกง ละเอียดอ่อน รับผิดชอบสูง มีความเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้จะช่วยให้กองทุน ฯ บรรลุเป้าหมายได้ จึงได้มีการกำหนดให้ผู้หญิงกึ่งหนึ่งเข้าไป เป็นคณะกรรมการระดับหมู่บ้านหรือชุมชน

การมีหญิงชายในสัดส่วนกรรมการที่ใกล้เคียงเป็นบทพิสูจน์ในสังคมไทยว่าผู้หญิงจะขึ้นเคียงบ่าเคียงไหล่ ในการบริหารจัดการกองทุน ฯ ให้โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ได้โดยไม่ต่างจากผู้ชาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระบบสิทธิสตรีในประเทศไทย ยังได้รับการยอมรับอยู่

“จุดเด่นจุดด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” : คณะทำงานกองทุนชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ, 2545. การศึกษานอกโรงเรียน. 1(มกราคม - กุมภาพันธ์ 2545), 32 – 33. สรุปได้ดังนี้

จุดเด่น คือ สิทธิในการรับเงินทุนดังกล่าว รัฐบาลมีเจตนาให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อม ซึ่งแตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ ที่การพิจารณาขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่กองทุน เช่น กองทุน SIF หรือกองทุน กข.คจ. ขึ้นอยู่กับ อบต. และข้าราชการ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านการจะได้หรือไม่ได้ ช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนเอง โดยที่ระเบียบกำหนดเกณฑ์ที่แสดงว่าพร้อมหรือไม่แล้วแต่คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ซึ่งเป็นผู้ประเมินเท่านั้นที่จะทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบขึ้น อาจเป็นชนวนสร้างความไม่พอใจได้ จึงควรจะให้ชาวบ้านจัดประชาคมตรวจสอบว่าตนเองมีความพร้อม

หรือไม่ ซึ่งจะเป็นการประเมินตนเองและตรวจสอบกันเองของชุมชนก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและ
รับผิดชอบยิ่งขึ้น

จุดค้อยของกองทุนหมู่บ้าน จากการสำรวจตรวจสอบความคิดเห็นจากชุมชนต่างๆ เห็นว่า
การกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัดควรให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกองทุน
หมู่บ้านและให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์การกู้เงิน แม้ว่าเจตนาของรัฐบาล
ต้องการให้เกิดการหมุนเวียนแต่อาจไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และอาจเป็นกับดักแก่ผู้กู้ที่ต้องหันไปกู้
เงินนอกระบบเพื่อให้ทันเวลาใช้คืนกองทุนเพราะเกรงจะเสียสิ่งจะ

อีกประการคือ วงเงินที่กำหนดให้กู้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็น
รายๆ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาของชุม
ชนก่อให้เกิดการบริการสาธารณะ และสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนเป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน
เช่น ชาวบ้านคิดแก้ไขปัญหาคือของตนเอง โดยจัดทำโครงการประปาหมู่บ้านเพื่อจัดเก็บรายได้
เป็นกองทุนประปาหมู่บ้านบริการให้คนในชุมชนกลายเป็นกองทุนประปาหมู่บ้านอีกกองทุนหนึ่ง
ขึ้นมา แต่ระเบียบดังกล่าวมิได้เปิดทางไว้ให้ ข้อเท็จจริง คือ ผู้ออกแบบต้องการให้เกิดกิจ
กรรมเล็กๆ นานาให้ชุมชน แต่โอกาสคืนเงินจะยาก เพราะชุมชนขาดอำนาจการซื้อ หากผู้ไป
ประกอบอาชีพ โอกาสจะเป็นหนี้สูญจะเกิดขึ้นง่าย รวมทั้งแหล่งเงินนอกระบบอัตราดอกเบี้ยสูงก็จะ
กลับมาบีบคั้นยิ่งขึ้น และบางแห่งกำหนดค่าสมาชิก 10-30 บาท แล้วยังกำหนดค่าหุ้นของสมาชิก
หุ้นละ 100 บาท เพื่อเป็นทุนสมทบกองทุน โอกาสการเข้าเป็นสมาชิกจะยากขึ้นสำหรับคนจน

วิธีการดำเนินโครงการ

1. รูปแบบการประเมิน

1.1 รูปแบบของการประเมิน

1. หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริงหรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”

2. การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3. การกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้าง แล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีการตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

4. รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ชิพพ์โมเดล(CIPP Model) : (Context – Input – Process – Product) ซึ่งเป็นการประเมินแบบมีส่วนร่วม แบบจำลองชิพพ์โมเดลระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ตามแผนภูมิเชิงระบบที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1)

4.1. การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ซึ่งบริบทหรือสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การคาดการณ์ถึงผลของการดำเนินโครงการ ซึ่งจะมีกิจกรรมดังนี้

- เก็บข้อมูลบริบทชุมชนจากแบบเก็บข้อมูล(บร. 1) และนำเสนอให้ราษฎรในหมู่บ้าน/ชุมชนตรวจสอบเพื่อหาความถูกต้อง
- จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน ค้นหาสิ่งที่ภูมิใจ ปัจจัยที่ภูมิใจ ความฝัน ความต้องการในอนาคต และสรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยของชุมชน โดยใช้เวทีประชาชนจนได้แผนแม่บทชุมชน/หมู่บ้าน

- เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ตามแบบที่กำหนดให้ (ปร.2) โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ของจำนวนครอบครัวที่มีอยู่ทั้งหมดในหมู่บ้าน ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์
- นำข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่เก็บข้อมูลได้มาสรุปเก็บไว้เป็นข้อมูลการประเมินก่อนการเริ่มโครงการเพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เก็บหลังจากได้ดำเนินการแล้ว

4.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้วว่า จะช่วยให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่ ตัวแปรที่ศึกษา และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. นโยบายเป้าหมายของรัฐเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน - ศึกษาจากเอกสารโครงการ
2. ระเบียบของกองทุน ฯ ของรัฐ - เก็บข้อมูลโดยการศึกษาดูจากเอกสารโครงการ
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและวัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการต่าง ๆ ผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน - เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
4. ศึกษาศักยภาพของชุมชน ด้านความเข้มแข็งของผู้นำ กรรมการกองทุน ความสามัคคีและประสพการณ์
 - เก็บข้อมูลจากแบบเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน และแบบเสนอขอตั้งกองทุน
 - เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
5. ศึกษาวิเคราะห์ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
 - จากเอกสารระเบียบกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

4.3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เป็นการประเมินเพื่อบันทึกสภาพ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐานและค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ เช่น ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป อีกทั้งมีข้อมูล เสนอแนะองค์กร หรือบุคคลที่ได้เงินกู้กอง

ทุน ให้สามารถนำเงินกู้ดังกล่าวมาดำเนินงานพัฒนาอาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังเป็นส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยการตั้งวงเสวนา เวทีชาวบ้าน เวทีประชาคม ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่มและระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งประชาชนและนักศึกษา

ตัวแปรที่ต้องศึกษาและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. กระบวนการช่วยเหลือสนับสนุนการตั้งกองทุนและการจัดระเบียบกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
 - การสังเกต
 - การสัมภาษณ์ ชาวบ้านและอนุกรรมการสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน ฯ ระดับอำเภอ
2. กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุน ฯ และระเบียบกองทุน ฯ
 - สังเกต หรือสัมภาษณ์ชาวบ้าน
3. กระบวนการกฎเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติเห็นชอบการจัดตั้งกองทุน ฯ ของอนุกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอและจังหวัด
 - สัมภาษณ์อนุกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอและจังหวัด
4. กระบวนการพิจารณาอนุมัติให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองและให้ ข้อเสนอแนะ
 - ศึกษาระเบียบ
 - สังเกตการประชุมพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ฯ
5. ศึกษาการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองและให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะ
 - ศึกษาเอกสารบัญชี
 - สังเกตการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองของคณะกรรมการฝ่ายบัญชี
6. ศึกษาองค์กรหรือบุคคลที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน ว่าใช้เงินดังกล่าวไปทำอะไร ทำอย่างไร และทำไมจึงทำเช่นนั้น เป็นรายกรณี ทุกๆ กรณี

- สัมภาษณ์ สังเกต และจดบันทึก โดยละเอียด เช่น จำนวนเงินที่ลงทุนคงที่ ทุนผันแปร การผลิต การตลาด การแก้ปัญหาต้นทุน ถ้าไร
- 7. จัดกลุ่มสมาชิกที่ได้เงินกู้ตามลักษณะกิจกรรมหรืออาชีพเดียวกัน
 - ตั้งวงคุยเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้
 - สัมภาษณ์ สังเกตการเสวนาและจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อนำไปวิเคราะห์ สรุปและเขียนรายงาน
- 8. กระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย
 - ประชุมสัมมนาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับตำบลหรือ อำเภอ เพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนและ ประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้
- 9. ศึกษากระบวนการและผลการให้ความช่วยเหลือด้านการบริหารกองทุน และการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ
 - การสังเกตและสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่รัฐและกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุน

4.4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งหมดในหน่วยระบบการบริหารกองทุน

การจัดประชุม สัมมนา ในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล เพื่อสรุป ถึงผลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ว่าควรมีการปรับปรุงและแก้ไขอย่างไรบ้าง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง ประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนุ่งดาหัว หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 56 ครัวเรือน ปัจจุบันมีประชากรทั้งหมด 312 คน เป็นชาย 163 คน หญิง 142 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ส่วนย่อยของประชากรที่จะ ไปเก็บข้อมูล เพื่อใช้ในการวิจัยประเมินโครงการ

พื้นที่/กรณีศึกษา

พื้นที่ในการศึกษานั้น เป็นการเลือกพื้นที่ตามหน้าที่การปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่ของหมู่บ้านบุ่งตาหลัว หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การเลือกผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูลปฐมภูมิ

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย เนื่องจากจำนวนประชากรและพื้นที่หรืออาณาบริเวณของหมู่บ้านมีขนาดเล็ก จึงไม่ต้องใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ซับซ้อนเหมือนกับหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีขนาดประชากรมากหรือมีพื้นที่ขนาดใหญ่

สุ่มตัวอย่าง จำนวนร้อยละ 50 จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 56 ครัวเรือนโดยการเลือกตัวแทนมาครอบครัวยละ 1 คน จากตัวอย่างทั้งหมด 28 ครัวเรือน โดยในร้อยละ 50 นี้ แบ่งเป็น

-คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 10 เป็นจำนวน 6 ครัวเรือน

-ชาวบ้านร้อยละ 40 เป็นจำนวน 22 ครัวเรือน

2. ผู้ให้ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลดิบที่ได้มีผู้รวบรวม ทำการศึกษาไว้แล้ว อาทิ กชข 2 ค. จปฐ. ของหมู่บ้าน ข่าวและบทความ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฯ จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ต่าง ๆ หนังสือ คำนวณ เป็นต้น

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

คำว่า “ตัวชี้วัด” และ “ตัวแปร” มีความหมายคล้ายกันและบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น คือ คำ “ตัวชี้วัด” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ส่วนคำ “ตัวแปร” เน้นว่าเป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไป สำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น ๆ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัด บริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ ก็คือ ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ไม่ได้อยู่ในการควบคุมของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ ของหน่วยระบบ A ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ คือ

1.1. บริบทระดับประเทศ เป็นตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมภายนอก แต่มีอิทธิพลต่อ

หน่วยระบบ A เช่น

- สภาพดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- ภาวะดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2. บริบทระดับท้องถิ่น หรือ ตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น เช่น

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรม
- ข้อมูลด้านอื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1. นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.2. เงิน 1 ล้านบาท

2.3. คณะกรรมการกองทุน

2.4. ผู้สมัครขอผู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1. การคัดเลือกผู้

- 3.2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3. การรับชำระหนี้
- 3.4. การทำบัญชี
- 3.5. การช่วยหาตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1. ผลโดยตรง ได้แก่
 - 4.1.1. จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2. ยอดเงินให้กู้
 - 4.2. ผลกระทบโดยตรง
 - 4.2.1. จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 4.2.2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.2.3. การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.2.4. การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3. ผลกระทบทางอ้อม
 - 4.3.1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 4.3.2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4.3.3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
 - 4.3.4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวนหมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วย B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1.1. ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เป็นตัวชี้วัดชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วย A (ดังที่กล่าวมาแล้วในหน่วย A)
 - 1.2. ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วย A (ดังที่กล่าวมาแล้วในหน่วย A)
 - 1.3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้
 - ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - หนี้กองทุนนอกระบบของผู้กู้
 - อาชีพหลักของผู้กู้
 - รายได้ของครอบครัว
 - ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
- 2.1. เงินที่ได้กู้มา
 - 2.2. เงินอื่นๆ
 - 2.3. สถานที่และวัตถุดิบ
 - 2.4. เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5. กำลังทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
- 3.1. การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2. การหาตลาดที่ดี
 - 3.3. การทำบัญชี
 - 3.4. การวิเคราะห์ประเมิน
 - 3.5. กิจกรรมอื่นๆ เช่น การจัดเวทีสรุปผลอภิปรายกลุ่มผู้กู้
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
- 4.1. ผลโดยตรง
 - 4.1.1. รายได้เป็นตัวเงิน
 - 4.1.2. ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ต้องการ
 - 4.2. ผลกระทบโดยตรง
 - 4.2.1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2. ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 4.3. ผลกระทบทางอ้อม
 - 4.3.1. ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2. ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ประสบความสำเร็จเงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย ภายใต้สิ่งแวดล้อมหน่วยบริบท ซึ่งการประเมินโครงการเป็นการประเมินในเชิงระบบ (System Approach)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เทคนิคในการเก็บข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างอยู่แล้ว คือ ข้อคำถามและข้อคำถามที่ได้มีการกำหนดไว้ก่อนที่จะมีการสัมภาษณ์ ตามแบบ บร. ต่างๆ
2. การได้มาซึ่งเครื่องมือวิจัย
 - แบบรายงาน 1-12 เป็นแบบรายงานมาตรฐานที่ทางรัฐบาลเป็นผู้จัดทำและกำหนดขึ้นมีดังนี้
 - 1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
 - 2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
 - 3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มิต่อกองทุนหมู่บ้าน)
 - 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
 - 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
 - 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
 - 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
 - 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
 - 10) แบบรายงาน บร.10(แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
 - 11) แบบรายงาน บร.11(แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
 - 12) แบบรายงาน บร.12(การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- แบบช่วยในการเก็บข้อมูล ซึ่งตัวผู้จัดทำการวิจัยเป็นผู้ทำขึ้นเอง เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ตลอดจนนำข้อมูลมาเพื่อวิเคราะห์ อาทิ ตารางในการสรุปข้อมูลจากชาวบ้าน ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามบร. 2 (แบบรายงาน 2)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ

- เก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านผู้ดูแล และประชาชนทั่วไปเพื่อเก็บข้อมูลตามแบบ บร. ต่าง ๆ
- โดยการสังเกต ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมในการประชุม ชุมชนต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน

วิธีการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ โดยจะตรวจสอบข้อมูลก่อนว่าน่าเชื่อถือได้เท่าใด ตรวจสอบวันเดือนปีในการจัดทำข้อมูลนั้น ๆ แล้วจึงนำข้อมูลทุติยภูมิเหล่านั้นมาใช้ประกอบการศึกษาวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยข้อมูล ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของข้อมูล โดยนำข้อมูลทั้งทุติยภูมิและปฐมภูมิที่ได้เก็บและรวบรวมมาด้วยวิธีการต่างๆ มาวิเคราะห์ร่วมกัน มีการนำหลักสถิติบางอย่างมาใช้ร่วมด้วย เช่น ความถี่และร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบ บร.2

ได้ใช้การวิเคราะห์เชิงอธิบาย โดยให้เหตุผลประกอบ เพื่อประเมินสถานการณ์กองทุนหมู่บ้านผู้ดูแล ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ส่งผลให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้มากน้อยแค่ไหน และที่สำคัญกองทุนหมู่บ้านมีแนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างไร

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรณการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP MODEL) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ซึ่งมี 6 ตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

6.1. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ เพียงใด

6.2. เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวาง

การบรรลุเป้าหมาย

6.3. เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์ประกอบหรือข้อของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

6.4. เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะให้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สามารถตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1. บริบทระดับประเทศ หรือ บริบทระดับสูง เป็นบริบทรอบนอกของกองทุน

1.1.1. ความยากจนของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพ โครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดความยากจนและความยากลำบากในการดำรงชีวิตของประชาชน สภาพความยากจนซ้ำซากอันเนื่องมาจากการกระจายรายได้และความเจริญไม่เท่าเทียมกันของประเทศ ทำให้กลุ่มประชากรระดับรายได้ต่ำยังมีอัตราส่วนรายได้ต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มรายได้สูง เกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจนอยู่ เนื่องจากขาดการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการผลิต การตลาด การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ขาดหลักประกันราคา ผลผลิตต้องผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งมีอิทธิพลมาก ทำให้รายได้มีน้อยลง ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำรงชีพที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายด้าน สถาบันการเงินต่าง ๆ ต้องปิดตัวลงเนื่องจากภาวะขาดทุน ทำให้ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก รัฐบาลไทยพยายามจะกู้วิกฤติในขณะนั้น โดยการกู้ยืมเงินทั้งในประเทศในรูปของการจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาล และกู้ยืมเงินจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) ในขณะเดียวกันได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลกตามสัญญาเงินกู้ ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในชนบท โดยการฟื้นฟูวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประเทศไทยมีหนี้เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ยากจน แต่รัฐบาลก็พยายามจัดหาแหล่งเงินเข้ามาพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้มีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพดีขึ้น

ในการดำเนินงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเบื้องต้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (บรรเทาความยากจน) ของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ 3 โครงการ (เอกสารประกอบการปฐมนิเทศนักศึกษาประกาศนียบัตร 2544: 2 - 3) คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหาดความยากจน (กข.คจ.)

เป็นโครงการที่มุ่งให้ครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการสนับสนุนเงินทุนให้หมู่บ้านละ 280,000

บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพ โดยไม่มีดอกเบี้ย กรรมการหมู่บ้านจะเป็นองค์กรที่รับผิดชอบจัดการเงินของหมู่บ้านดังกล่าว คร่าวเรือนที่ยากจนซึ่งมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อคนต่อปี จะมีสิทธิขืมเงินทุนเพื่อไปดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเองซึ่งโครงการนี้จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีผลผลิตในหมู่บ้านเกิดขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงในระดับหนึ่ง

2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้องค์การท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น โดยที่การสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมและยกระดับคุณภาพของประชาชนในท้องถิ่น มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และยกระดับของภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาช่วยในด้านการพัฒนาชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ มีการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการฟื้นฟูจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่นและนำมาปรับปรุง คิดพัฒนา ให้เป็นงานที่สร้างผลผลิตร่วมกัน เกิดรายได้ในชุมชน เกิดแนวคิดของชุมชนที่เป็นอิสระ ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้ชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน
3. โครงการส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านละ 100,000 บาท ในเขตสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นโครงการที่จัดเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ละหมู่บ้าน 100,000 บาท เพื่อให้กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรกู้ยืม สำหรับพัฒนาเศรษฐกิจในเขตสภาตำบล ซึ่งจะต้องมีการนำเสนอโครงการเพื่อกู้ยืมเงินมาลงทุน โดยผู้กู้ยืมหรือกลุ่มผู้กู้ยืมจะต้องมีเงินกองทุนของกลุ่มร่วมสมทบงบประมาณร้อยละ 30 ของโครงการที่ต้องการกู้ยืมเงินลงทุน ซึ่งต้องมีแผนการชำระคืนเงินคืนด้วย การกู้ยืมเงินลงทุนนี้จะต้องผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย การดำเนินงานจะต้องผ่านกระบวนการของเวทีประชาคมหมู่บ้านหรือเวทีชาวบ้าน ซึ่งต้องร่วมกันพิจารณาการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการนี้จะมีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่การกู้ยืม ตลอดจนจนถึงกระบวนการคืนเงินกู้ยืมหรือการคืนเงินชำระหนี้ กระบวนการในความดูแลเกี่ยวกับการเบิกจ่ายทำบัญชีในนามบัญชีเงินทุน โครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล ซึ่งจะมีระเบียบการเบิกจ่ายตามระเบียบของทาง

ราชการ ทำให้ประชาชนในตำบลต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

การพัฒนากลุ่มคนยากจนในเมืองและชนบท โดย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กยากจนในเมืองและชนบทมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ โดยการจัดสรรทุนเล่าเรียน การให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวเพื่อทดแทนค่าเสียโอกาสในการส่งเด็กเข้าเรียนต่อและการพัฒนารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
2. ส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนและกองทุนในท้องถิ่นชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อระดมทุนในท้องถิ่นมาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน
3. ปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัดให้เหมาะสม และขยายบริการสังคมให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคในสังคมเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะ โรคเอดส์และการป้องกันปัญหาหมอกพิษ
4. ส่งเสริมให้คนในชนบทโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย สามารถประกอบกิจการอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลางได้

1.1.2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกิจการที่ครอบคลุมทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ถึงจะมีขนาดการลงทุนไม่สูงมากนักแต่มีผลทำให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ และช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในการผลิตต่อจากธุรกิจขนาดใหญ่ และภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อีกด้วย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้ข้อมูลว่า ขณะนี้ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจประมาณ 850,000 กิจการและกว่า 99.7% จัดให้อยู่ในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดย 40% เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากที่อยู่นอกระบบและไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประมาณ 30% ของวิสาหกิจไทยมีการพึ่งพาดตลาดต่างประเทศ รวมทั้งได้นำวัตถุดิบภายในประเทศมาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นมา การช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างจริงจังเกิดขึ้นตั้งแต่ประเทศประสบภาวะวิกฤตในปี 2540 แต่ทำแบบไร้แบบแผน จึงต้องพยายามเรียนรู้แนวทางจากประเทศญี่ปุ่นเป็นแบบ เพราะญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญต่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มานานแล้ว โดยรัฐบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารที่ให้บริการด้านการเงินแก่สหกรณ์ธุรกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อม และการจัดตั้งรูปแบบอื่น ๆ มาตั้งแต่ปี 2476 หลังจากนั้นไม่นานเริ่มให้บริการสินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดเล็กและสินเชื่ออื่น ๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลทั่วไป ที่ไม่สามารถได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินเอกชน ซึ่งเป็นสินเชื่อระยะยาวที่มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ถึงขนาดกำหนดค.ร.บ. เกี่ยวกับ SMEs มานานกว่า 30 ปีแล้ว

สำหรับประเทศไทยกำลังตื่นตัวและให้ความสำคัญกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพราะเชื่อมั่นว่าจะกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศให้ฟื้นขึ้นมาได้ ซึ่งมีผู้ประกอบการหลายรายที่มีความสามารถและมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องแหล่งเงินทุนที่จะนำมาขยายกิจการให้ดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ส่วนมากจะเป็นผู้ประกอบการที่อยู่ตามต่างจังหวัดห่างไกลจากข้อมูลข่าวสาร เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเจาะเข้าไปให้ถึงกลุ่มผู้ประกอบการให้มากที่สุด เพื่อเก็บข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ นำมาแก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป

บทบาทและความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) เมื่อปี 2541 ได้วางแผนพัฒนาประเทศด้วยการใช้กลไกของการพัฒนาประเทศ โดยการใช้กลไกของผู้ประกอบการรายเล็ก ด้วยการประกาศส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ที่มีกำหนดความช่วยเหลือของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการในการพัฒนา และให้มีการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ตามข้อเสนอร่วมกันของกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงการคลังตามมติคณะรัฐมนตรี มีข้อสรุปที่เป็นขบวนการสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างชัดเจน 4 เรื่อง ได้แก่

1. ส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการกลุ่มนี้
2. เน้นการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างถาวร
3. เน้นนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจน โดยไม่ขยายกรอบความช่วยเหลือไปถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่
4. สร้างระบบเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจนในทุกด้าน

การที่รัฐบาลต้องเข้ามาสนับสนุนกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจังนั้น เนื่องมาจากเป็นภาคธุรกิจที่มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจของประเทศมากมาย เช่น เป็นแหล่งจ้างงาน เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจ สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

สนับสนุนวิสาหกิจในประเทศ

ได้รับผลกระทบจากวิกฤตน้อยเพราะสามารถปรับตัวในเรื่องของการผลิตได้ดีกว่า ใช้ทุนน้อยกว่า

ที่สำคัญธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนหนึ่งคือการประกอบการด้านการเกษตร
สร้างรายได้ให้ประเทศ เนื่องจากสินค้าหลายประเภทสามารถส่งออกต่างประเทศได้ โดยมีการ
สำรวจคร่าว ๆ พบว่าร้อยละ 50 ของอุตสาหกรรมส่งออกของไทยมาจากภาคการผลิตของผู้
ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งไม่ได้เป็นผู้ประกอบการที่กู้เงินตรา
ต่างประเทศ ทำให้ไม่มีภาระหนี้สินต่างประเทศเหมือนผู้ประกอบการรายใหญ่

แนวนโยบายและมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมรวมทั้งอุตสาหกรรม
ขนาดกลางเป็นภารกิจหลักของการส่งเสริมอุตสาหกรรมมีนโยบายหลัก 3 ข้อ

1. ยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการประกอบการของอุตสาหกรรม
ขนาดกลางและขนาดย่อม
 - 1.1 เร่งรัดพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการแก่
บุคลากรอุตสาหกรรม
 - 1.2 ขยายการให้บริการสินเชื่อ และร่วมมือประสานงานกับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม
ขนาดย่อมให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น
 - 1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมขนาดย่อมชั้นกลาง ซึ่งผลิตสินค้าให้แก่
อุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ
 - 1.4 สนับสนุนการค้าเงินกิจกรรมที่ช่วยสร้างสัมพันธมิตรทางการผลิต การค้า การลง
ทุนทั้งในระดับต่างประเทศ และในประเทศ
 - 1.5 สนับสนุนด้านให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยี การ
เงิน การตลาด และการจัดการ เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ส่งเสริมในการกระจายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ไปสู่ภูมิภาคชนบทให้
เกิดความมั่นคงและยั่งยืน
 - 2.1 ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอิสระขึ้น ในท้องถิ่นและชนบท โดยเร่งดำเนินโครง
การสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทอย่างครบวงจร
 - 2.2 ประสานการค้าเงินงานกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.3 ดำเนินโครงการบ่มเพาะ/อนุบาล (incubation) อุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างเต็มรูป
แบบ
 - 2.4 ส่งเสริมงานรับช่วงการผลิตจากโรงงานในส่วนกลางและในเมือง ไปสู่ชนบท

3. พัฒนาสมรรถนะของการส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีความเข้มแข็ง และเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
 - 3.1 เร่งรัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
 - 3.2 เร่งปรับปรุงแก้ไขระบบการทำงาน และการประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทำให้เกิดความรวดเร็วและประสิทธิภาพ
 - 3.3 พัฒนาเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศเพื่อการบริหารงานให้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการแก่ภาคอุตสาหกรรม
 - 3.4 พัฒนานุเคราะห์ให้มีความรู้ ความสามารถในการเสนองาน และส่งเสริมอุตสาหกรรมในเชิงรุก
 - 3.5 ร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศในการดำเนิน โครงการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรม

1.1.3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศและความเดือดร้อนของการเป็นหนี้สินของประชาชน

ในปัจจุบันปัญหาหนี้มีลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ เนื่องจากการใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อเศรษฐกิจไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยนับตั้งแต่ปลายปี 2540 ทำให้ภาครัฐต้องใช้นโยบายการคลังเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ กลไกหลักของนโยบายการคลังดังกล่าว คือ การดำเนินนโยบายขาดดุลการค้าของรัฐบาล เพื่อนำรายจ่ายจากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ไปใช้ในโครงการแก้ไขปัญหาด้านการเงินและ โครงการเพื่อเสริมฐานรากของการพัฒนาประเทศ ทางด้านรายได้ของรัฐบาล เนื่องจากค่าใช้จ่าย การลงทุน ตลอดจนการนำเข้าของภาคเอกชนที่ชะลอตัวลง ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ทั้งในส่วนที่เป็นภาษีและไม่ใช่อำนาจจัดเก็บ และที่สำคัญรัฐบาลก็มีความระมัดระวังที่จะไม่ใช้มาตรการเพิ่มรายได้ ที่จะไปกระทบกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ

จากผลของนโยบายข้างต้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2542 - 2544 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณแบบขาดดุลอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวน 25,000 ล้านบาท, 110,000 ล้านบาท และ 105,000 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งรัฐบาลต้องกู้ยืมจากภายในประเทศ รวมทั้งการใช้เงินคงคลังที่สะสมมาเป็นจำนวนมากในการชดเชยการขาดดุลดังกล่าว

นอกจากนี้ รัฐบาลยังดำเนินการกู้เงินทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเสริมกับการใช้เงินงบประมาณข้างต้น โดยวงเงินที่สำคัญและรู้จักกันแพร่

หลาย คือเงินกู้มีวิชาว่า จำนวน 53,000 ล้านบาท เงินกู้โครงการลงทุนเพื่อสังคม หรือ SIF ประมาณ 16,000 ล้านบาท และเงินกู้โครงการช่วยเหลือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่งรวมเรียกเป็นหนี้สาธารณะ จึงเพิ่มขึ้นจาก 57,000 ล้านบาท ณ ต้นปีงบประมาณ 2540 เป็นประมาณ 2,800,000 ล้านบาท ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2544 และผลที่ตามมาคือภาระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณชำระในปีต่อ ๆ ไป จึงสูงขึ้นมากเช่นกัน

1.2. บริบทระดับท้องถิ่น เป็นบริบทภายในท้องถิ่น

1.2.1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านบุงคาหั่ว เริ่มก่อตั้งเมื่อ วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 ในอดีตหมู่บ้านเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านหนองนกยูง เพื่อความสะดวกในการปกครองจึงได้แยกตัวออกมาตั้งเป็นหมู่บ้าน “บุงคาหั่ว”

ส่วนที่มาของชื่อหมู่บ้าน “บุงคาหั่ว” นั้น เป็นชื่อที่ชาวบ้านร่วมมือร่วมใจกันตั้งขึ้นมา โดยได้นำชื่อของ บึงหนองน้ำ ซึ่งอยู่บริเวณสวนสาธารณะหน้าหมู่บ้าน คือ บึงคาหั่วตอนล่าง มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน ด้วยความเห็นชอบของชาวบ้านและผู้นำหมู่บ้านว่าเป็นชื่อที่เหมาะสมและแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านมากที่สุด

• การตั้งถิ่นฐาน

คนกลุ่มแรกที่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ประกอบด้วย ชาวบ้าน 2 ครอบครัวใหญ่ ๆ คือครอบครัวพรหมดีสถาน และครอบครัวเต็มลาภ โดยกลุ่มคนเหล่านี้ได้อพยพมาจาก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสาเหตุที่กลุ่มคนเหล่านี้ได้อพยพมาจากถิ่นฐานเดิม เพราะต้องการมีที่ดินทำกินและครอบครอง อยู่อาศัยเป็นของตนเอง จึงได้อพยพมาเพื่อตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านหนองนกยูงในอดีต หรือหมู่บ้านบุงคาหั่วในปัจจุบัน

อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพเข้ามาอยู่ คือ อาชีพทำเหล้าสาโท ซึ่งถูกยกเลิกไปเมื่อปี พ.ศ. 2528 เนื่องจากเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมาย ชาวบ้านจึงได้หันไปประกอบอาชีพใหม่ คือ อาชีพรับจ้าง ค้าขาย ขันรถขนส่งน้ำ ซ่อมรถจักรยานและจักรยานยนต์

- การขยายตัวของประชากร

ประชากรในหมู่บ้านมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นแต่เป็นการขยายตัวอย่างช้า ๆ และประชากรที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรกเกิด เนื่องจากหมู่บ้านมีขนาดเล็ก พื้นที่จำกัด จำนวนประชากรมีน้อย ในปัจจุบันมีประชากรทั้งหมด 312 คน เป็นชาย 163 คน หญิง 142 คน โดยแบ่งเป็น

ประชากรวัย 1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	6	คน
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	12	คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	14	คน
12 ปี 1 วัน - 15 ปีเต็ม	จำนวน	25	คน
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	35	คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	94	คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	102	คน
60 ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	28	คน

- การขยายตัวของชุมชน

ประชากรมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยแออัดกันมากขึ้นบนพื้นที่อันจำกัด เนื่องจากพื้นที่ในชุมชน เป็นพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ ทุกตารางนิ้วมีเอกสารแสดงสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของ และอาณาเขตใกล้เคียงก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ชุมชน/หมู่บ้านจึงไม่สามารถขยายตัวหรือขยายพื้นที่ออกไปได้

1.2.2.สภาพปัจจุบัน

- ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านนุ่งคาหลวง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

รหัสไปรษณีย์ 30000

มีอาณาบริเวณจำนวน 46 ไร่

- อาณาเขตติดต่อ

-ทิศตะวันออกจด หมู่บ้านนุ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

-ทิศตะวันตกจด หมู่บ้านหนองนกยูง หมู่ที่ 7 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

-ทิศเหนือจด บ้านพักทหารหน้าโรงพยาบาลค่ายสุรนารี หมู่บ้านบ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

-ทิศใต้จด สวนสาธารณะ บึงศาลิ้วตอนล่าง

● สภาพที่ดิน

ในอดีตบริเวณนี้ มีสภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ ชื่อ หนองนกยูง และเป็นทุ่งผักตบชวา เมื่อประมาณปี 2524 มีการถมที่ดินเพื่อจัดสรรแบ่งขาย จึงเกิดเป็นพื้นที่เพื่อการประกอบอาชีพและอยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน

สภาพที่ดินของหมู่บ้าน มีสภาพเป็นดินทรายเสียส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นดินที่ใช้ถมที่เพื่อทำเป็นที่ดินจัดสรร เมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้ว จึงไม่ใช่ดินที่มีต้นกำเนิดแต่ดั้งเดิมของหมู่บ้าน เป็นดินทรายแม่น้ำที่ขนมาจากท้องลื่นอื่น ดินในหมู่บ้านจึงมีลักษณะ เป็นดินทราย ประมาณ 90% ของพื้นที่ทั้งหมดในหมู่บ้านหรือประมาณ 41 ไร่เศษ

ส่วนจำนวนพื้นที่อีกประมาณ 10% ของพื้นที่หมู่บ้านทั้งหมด หรือประมาณ 3 ไร่เศษนั้น เป็นพื้นที่ว่างเปล่า ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันออกของหมู่บ้าน มีน้ำขังตลอดปี จากการบอกกล่าวของชาวบ้านอาวุโส พื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นหนองนกยูงที่หลงเหลือจากการถมที่เพื่อการจัดสรร มีความชื้นดิน สภาพที่ดินบริเวณนี้จึงมีลักษณะเป็นดินร่วมผสมดินเหนียว (ดินบริเวณหนองน้ำ) ปัจจุบันที่ดินบริเวณนี้ใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงสัตว์

● ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

สำหรับป่าไม้ในบริเวณหมู่บ้านนั้น ไม่มี เนื่องจากพื้นที่ในหมู่บ้านเป็นพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย และประกอบอาชีพ จึงมีเพียงพื้นที่สาธารณะเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วย

-สวนสาธารณะ ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน ตั้งอยู่ล้อมรอบ หนองน้ำ “บึงศาลิ้วตอนล่าง” เป็นพื้นที่สาธารณะหรือสวนสุขภาพ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเล่นกีฬาสำหรับประชาชนทั่วไป โดยมีลักษณะเป็นสวนหย่อม และยังสามารถแบ่งพื้นที่เป็นสนามกีฬา

-ถนน คัดผ่านบริเวณทิศใต้ของหมู่บ้าน ติดกับพื้นที่สวนสาธารณะ มีลักษณะเป็นคอนกรีตเสริมใยเหล็ก มีความยาวที่ตัดพาดผ่านหมู่บ้านประมาณ 25 เมตร ชื่อ ถนนพิบูลละเอียด - ในเมือง ถือได้ว่าเป็นถนนสายสำคัญที่ใช้สัญจรไปมาระหว่าง ตำบลหนองไผ่ล้อม กับตำบลในเมือง

● แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

-แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชนในอดีต คือ หนองนกยูง ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันออกของหมู่บ้าน มีอาณาบริเวณ 3 ไร่เศษ ปัจจุบันดินชื้น เป็นเพียงพื้นที่ว่างเปล่าที่มีน้ำขังอยู่ตลอดปีเท่านั้น

-แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชนในปัจจุบัน คือ หนองน้ำทุ่งตาหลัวตอนล่าง ตั้งอยู่บริเวณทิศใต้ของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีขนาดเล็กลงเพราะมีการถมที่รอบ ๆ หนองน้ำเพื่อจัดทำเป็นสวนสาธารณะ หนองน้ำแห่งนี้มีความสำคัญกับชาวบ้านในการประกอบอาชีพประมง หาปลา เพื่อนำมาบริโภคและจำหน่ายทำรายได้ให้กับราษฎร แหล่งน้ำแห่งนี้เป็นแหล่งน้ำสาธารณะ ใช้ประโยชน์ได้ตลอดปี

● ระบบสาธารณูปโภค

การเปลี่ยนแปลงในด้านสาธารณูปโภคจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

-ถนน เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน มีสภาพถนนเป็นดินลูกรัง สร้างเมื่อ พ.ศ. 2516 ยาว 25 เมตร และได้ก่อสร้างเป็นถนนคอนกรีตเมื่อ ปี พ.ศ. 2538 มีความยาว 25 เมตร

-ไฟฟ้า ระบบไฟฟ้าเริ่มเข้าสู่หมู่บ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ครบทั้ง 56 ครัวเรือน

-ประปาหมู่บ้าน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2530 ปัจจุบันมีประปาใช้ครบทั้ง 56 ครัวเรือน

-สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งหมู่บ้านมีจำนวนดังนี้

รถยนต์	10	คัน
มอเตอร์ไซค์	100	คัน
ผู้เย็น	56	เครื่อง
พัดลม	156	เครื่อง
เครื่องปรับอากาศ	5	ครัวเรือน
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	62	เครื่อง
ทีวีสี	73	เครื่อง
หอกกระจายข้าว	1	แห่ง
ภาชนะเก็บน้ำฝน	3	ครัวเรือน
ตัวมดลูกสุกลักษณะ	56	ครัวเรือน

-รถประจำทางสาย โรงพยาบาลมหาราช-ริมบึง วิ่งผ่านหมู่บ้าน

1.2.3.ด้านเศรษฐกิจของทั้งหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน มีรายได้จากผลผลิต

-ผลผลิตจากการเลี้ยง (ม้า) ประมาณ 7 คอก ๆ ละ 20 ตัว จำนวน 3 ครอบครัวยังได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 50,000 บาทถึง 80,000 บาทต่อปี

-การผลิตสินค้าในหมู่บ้าน เพื่อจำหน่าย คือ ดอกไม้ประดิษฐ์ ครอบครัวที่ผลิตมี 1 ครอบครัว มีรายได้ประมาณปีละ 3,000 บาทถึง 10,000 บาท

ขายแรงงานต่างถิ่น

ราษฎรในหมู่บ้านออกไปทำงานต่างถิ่น จำนวน 3 ครอบครัว มีจำนวน 6 คน โดยมีรายได้ประมาณ 50,000 บาทต่อปี

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว

สรุปโดยรวมทั้งหมด 56 ครอบครัว เฉลี่ยประมาณ 30,000 บาทถึง 50,000 บาท ต่อครอบครัว

ด้านหนี้สิน

ราษฎรในหมู่บ้านมีสภาพเป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ อาทิ ธ.ก.ส./กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน/กข.คจ. จำนวน 15 ครอบครัว เป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 120,000 บาท

หนี้สินนายทุนนอกระบบจำนวน 12 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 80,000 บาท

ดอกเบี้ยของนายทุนนอกระบบคิดร้อยละประมาณ 3 บาท ต่อเดือน ดอกเบี้ยของสถาบันการเงินประมาณ 12 บาทต่อปี

1.2.4.ด้านวัฒนธรรม

- เครื่องญาติ

ในหมู่บ้านยังให้ความสำคัญกับระบบสังคมแบบเครือญาติกันอยู่ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเป็นเครือญาติเดียวกัน

- ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้นำ ของหมู่บ้าน แบ่งเป็นผู้นำในด้านการเมืองการปกครองของหมู่บ้านและผู้นำ/ผู้รู้/ผู้ชำนาญ ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน

ด้านการเมืองการปกครองในหมู่บ้านมุ่งตาหลัก

ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายอภิชาติ หอมวิเศษ อายุ 34 ปี การศึกษา ปริญญาตรี ประสบการณ์ ในอดีตนายอภิชาติ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหนองนกยูง เมื่อแยกหมู่บ้าน จึงได้ขึ้นดำรง

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน จนถึงปัจจุบัน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ประกอบด้วย

1. นายวรวิทย์ คัมภีรนนท์ อายุ 33 ปี การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ประธานกองทุนหมู่บ้านควบไปด้วย
2. นายแปลก ประจง อายุ 46 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน

1. ด้านเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์

ชื่อนายอภิชาติ เขยแสง อายุ 50 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงม้า ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า 35 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 51 หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

ชื่อนางทิพย์วรรณ กิจสุกรี อายุ 36 ปี มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในด้านการจัดการกองทุนของหมู่บ้าน จนบุคคลระดับผู้นำและชาวบ้านในตำบลหนองไผ่ล้อมให้การยกย่องและยอมรับโดยมีประสบการณ์ทำงานให้กับชุมชนมานานกว่า 15 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3. ด้านองค์กรชุมชน

กลุ่ม "สตรีหมู่บ้าน นุ่งดาหลัว" มีกิจกรรมหลัก คือ การเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพของสตรีในหมู่บ้าน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2544 ประธานกลุ่ม คือ นางน้อย พงศ์ประเสริฐ เป็นแกนนำในการบริหารงานกลุ่มสตรีของหมู่บ้าน เป็นผู้ชักนำให้สตรีในหมู่บ้านมารวมกลุ่มกัน ทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ โดยการริเริ่ม เย็บผ้า และทำขนมออกจำหน่าย ปัจจุบันกลุ่มสตรีของหมู่บ้านมีสมาชิกทั้งหมด 15 คน

- การเมืองการปกครองในหมู่บ้าน

เป็นไปภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เห็นได้จาก มีการรวมตัวกันของชาวบ้านอยู่เสมอ เมื่อมีการลงมติในเรื่องต่างๆ จะใช้วิธีการลงประชามติ ยกมือสนับสนุนด้วยคะแนนเสียงทั้งสิ้น (1 คนเท่ากับ 1 คะแนนเสียง) โดยผู้นำของหมู่บ้าน จะคอยให้ความช่วยเหลือและแนะนำให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ แก่ชาวบ้าน

- วัดและประเพณี

วัด หมู่บ้านนุ่งดาหลัว ไม่มีวัดตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้าน แต่มีวัดที่อยู่ใกล้เคียง 2 แห่ง คือ วัดบึง และวัดหนองไผ่ล้อม ซึ่งมีพระรวมทั้ง 2 วัด จำนวน 12 รูป เณร 3 รูป และเด็กวัด 3 คน

ประเพณี

-ภาษาพื้นบ้านของหมู่บ้าน คือภาษาไทย และภาษาโคราชหรือภาษาอีสาน

-แหล่งท่องเที่ยวใกล้หมู่บ้านในระยะ 3 กิโลเมตร คือสวนน้ำเฉลิมพระเกียรติ บึงตา
หัว เป็นทั้งสวนสุขภาพและแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

-การทำบุญหรืองานประเพณีในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้าน

เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี ปีใหม่และวันเด็ก

เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี สงกรานต์

เดือน กรกฎาคม ทำบุญประเพณี วันเข้าพรรษา

เดือนสิงหาคม ทำบุญประเพณี วันแม่

เดือนตุลาคม ทำบุญประเพณี วันออกพรรษา

เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณี วันลอยกระทง

เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณี ตักบาตรวันพ่อและส่งท้ายปีเก่า

-ผู้ที่ราษฎรในหมู่บ้านให้ความนับถือ

นางเพ็ญจันทร์ เหมกลาง

นายสมศักดิ์ คัมภีรานนท์

นางฉลอง พูนลาภ

นางสมัย ประเสริฐศรี

● โรงเรียนและการศึกษา

ในหมู่บ้าน ไม่มีโรงเรียน และพื้นที่เพื่อการศึกษา เนื่องจากพื้นที่ในหมู่บ้านมีจำกัด บุตร
หลานของชาวบ้านจึงออกไปเรียนยัง โรงเรียนในหมู่บ้าน/ชุมชนใกล้เคียง ได้แก่

โรงเรียนระดับประถมศึกษา

-โรงเรียน โขรินนุกูล อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 1.5 กิโลเมตร

-โรงเรียนหนองไผ่ล้อมอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร

-โรงเรียนสามัคคีรถไฟอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร

-โรงเรียนวัดสระแก้วอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

-โรงเรียนสุรนารีอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร

● สุขภาพอนามัย

-การสาธารณสุขด้านต่างๆ อาทิเวชกรรมป้องกัน ฉีดพ่นยากันยุงภายในหมู่บ้านปีละ
4-5 หน

-ฉีดวัคซีนป้องกันโรคแก่เด็ก ๆ ในหมู่บ้านเป็นระยะ ๆ โดย แพทย์สาธารณสุขประจำ
ตำบล

-มีโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค แก่ชาวบ้านในเขตพื้นที่ของโรงพยาบาลคำสุวรรณารี

1.2.5. ข้อมูลด้านอื่น ๆ

- 1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
 ประชาชนในหมู่บ้าน ประกอบอาชีพรับจ้างเลี้ยงม้า เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านมี
 อาณาบริเวณอยู่ใกล้สนามแข่งม้า รายได้จึง ได้มาจากการรับจ้างเลี้ยงม้า
- 2) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี
 - หมู่บ้านมีขนาดเล็ก ประชากรมีน้อย ทำให้ผู้นำของหมู่บ้านดูแลและปก
 ครองได้อย่างทั่วถึง
 - มีบุคคลสำคัญ ๆ ระดับตำบล ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในด้านการ
 จัดการชุมชนมาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเรื่องดีใน
 ด้านการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน
 - เรื่องคอกเบี่ยของนายทุนนอกระบบที่สูงมากถึงร้อยละ 3 ต่อเดือน/ ร้อย
 ละ 36 ต่อปี เป็นการเอารัดเอาเปรียบชาวบ้านมากเกินไป การเข้ามา
 ของกองทุนเงินล้านในหมู่บ้าน ส่งผลให้การกู้เงินนอกระบบของชาว
 บ้านลดน้อยลง เพราะคอกเบี่ยมีอัตราที่ถูกกว่า
 - แหล่งท่องเที่ยวสวนน้ำ “บึงศาลหัวเฉลิมพระเกียรติ” อยู่ใกล้หมู่บ้าน
 เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ชาวบ้านอาจจะกู้เงิน
 ไปประกอบอาชีพค้าขายในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้
 - ท่าเลที่ตั้งของหมู่บ้าน “บึงศาลหัว” อยู่ใกล้กับชุมชนเมือง การคมนาคม
 ขนส่ง สะดวก การติดต่อค้าขาย นับว่าเป็นช่องทางที่ดีในการประกอบ
 อาชีพ

สภาวะกองทุนในปัจจุบัน
ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2545

1. จำนวนสมาชิกกองทุน		50	คน
2. เงินออมจากสมาชิกในปัจจุบัน		6,620.00	บาท
3. เงิน 1 ล้านบาท ปัจจุบันคงเหลือ		753,248.20	บาท
4. ปล่อยกู้ไปทั้งสิ้น		40	ราย
5. ยอดเงินรวมให้กู้ทั้งสิ้น		710,000.00	บาท
6. ดอกเบี้ยจากเงินกู้ทั้งสิ้น		43,248.20	บาท
7. ปัจจุบันมีการชำระเงินกู้ทั้งสิ้น		40	ราย
8. จำนวนผู้กู้ที่นำเงินไปดำเนินการ ประกอบด้วย			
8.1. การเกษตร			
- ปลูกอ้อย 1 ราย	เป็นเงิน	20,000.00	บาท
- เลี้ยงสัตว์ 6 ราย	เป็นเงิน	120,000.00	บาท
8.2. ค้าขาย 25 ราย	เป็นเงิน	420,000.00	บาท
8.3. การบริการ			
- ซ่อมรถจักรยาน 1 ราย	เป็นเงิน	20,000.00	บาท
- ตัดเย็บเสื้อผ้า 2 ราย	เป็นเงิน	40,000.00	บาท
- รับจ้างซักรีด 3 ราย	เป็นเงิน	60,000.00	บาท
- พิมพ์งาน 1 ราย	เป็นเงิน	10,000.00	บาท
8.4. กลุ่มการผลิตของชำร่วย			
- มีสมาชิก 20 ราย	เป็นเงิน	20,000.00	บาท
รวมเงินปล่อยกู้ทั้งหมด		710,000.00	บาท

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า

ปัจจุบันชาวบ้านและประชาชนมีความเข้าใจนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พัฒนาการ และบัณฑิตกองทุน ไปอธิบายและประชาสัมพันธ์ เรื่องกองทุนแก่ชาวบ้านเป็นระยะ ๆ จนทำให้ชาวบ้านเข้าใจ

2) เงินหนึ่งล้านบาท เป็นเงินกองทุนที่รัฐบาลจัดสรรให้แต่ละหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ หมู่บ้านนุ่งดาหัว ได้รับเงินจัดสรรเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการกองทุนสามารถบริหารจัดการ โดยการปล่อยกู้ให้สมาชิกของกองทุนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

- มีกระบวนการ ได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างยุติธรรม
- คณะกรรมการเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานให้กับชุมชน
- คณะกรรมการมาประชุมครบองค์ประชุมทุกครั้ง คือ จำนวน 3 ใน 4 ของคณะกรรมการทั้งหมด ถือว่าคณะกรรมการมีความสามัคคีร่วมมือกันดี แต่ในด้านการแบ่งงาน ยังคงไม่สามารถประสานงานกันได้ดี ซึ่งงานกระจุกตัวอยู่กับคณะกรรมการเพียงบางคนเท่านั้น

3) การชำระคืนเงินกู้ เน้นนานไปชาวบ้านมีความเข้าใจมากขึ้น มีสมาชิกนำเงินมาชำระคืนกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าอีกปัจจัยหนึ่งของหน่วยระบบ A

2.1.2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า มีความยุติธรรมตามหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ มีผู้ยื่นคำขอกู้ 40 ราย ซึ่งมี 35 รายได้รับเงินกู้เต็มจำนวน ส่วนอีก 5 รายไม่ได้รับเงินกู้เต็มจำนวนคำขอกู้ คณะกรรมการได้อธิบายให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์การพิจารณาจัดสรรเงินกู้ตามหลักความเป็นจริง และวัตถุประสงค์ของโครงการในคำขอกู้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ถูกต้องเรียบร้อย เพราะมีสมุห์บัญชี ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีมาก่อน

3) ระเบียบกองทุนภายในหมู่บ้านเป็นตัวหนุนนำหรือแนวทางช่วยให้คณะกรรมการสามารถที่จะบริหารจัดการกองทุนได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง

4) การรับชำระหนี้ สำหรับผู้กู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรซึ่งมีทั้งหมด 7 รายคือ ปลุกอ้อย 1 ราย และเลี้ยงสัตว์ 6 ราย ต้องรอผลผลิตเป็นระยะเวลานาน จึงต้องใช้ระยะเวลาในการชำระหนี้ค่อนข้างนาน

5) นักศึกษากองทุนหมู่บ้านเข้าไปช่วยในด้านการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้าน และประชาสัมพันธ์กองทุน

2.1.3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า

- การปล่อยเงินกู้ มีผู้ได้รับการจัดสรรเงินกู้ไปทั้งสิ้นเงินจำนวน 40 ราย
- เกิดเงินหมุนเวียนภายในชุมชน มียอดเงินสะสมเพิ่มมากขึ้นเมื่อสมาชิกนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระคืนอย่างสม่ำเสมอ
- ก่อให้เกิดกลุ่มอาชีพต่างๆ เกิดขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

มีผู้ขอกู้จำนวน 40 ราย โดยได้รับการจัดสรรปล่อยเงินกู้ครบทั้ง 40 ราย ทำให้ผู้กู้พอใจที่ได้กู้เงินจากกองทุน เพราะได้นำเงิน ไปขยายกิจการค้าขาย 15 ราย, ข่างซ่อมรถจักรยาน 1 ราย, ตัดเย็บเสื้อผ้า 2 ราย, และรับจ้างซักกรีด 3 ราย และเกิดการทำการกิจการใหม่ คือ การเกษตร 7 ราย, ค้าขาย 10 ราย, รับจ้างพิมพ์งาน 1 ราย และเกิดกลุ่มการผลิต 1 กลุ่ม

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

เกิดเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ชุมชนอยู่กันอย่างสามัคคี รักใคร่ปรองดองช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ถือว่าชุมชนท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการตลาด และท้องถิ่นเริ่มมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

2.2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ จากผู้กู้ 40 ราย มีผู้กู้ 32 รายที่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาแล้วซึ่งอยู่ในกลุ่มอาชีพค้าขายและบริการ มี 8 รายที่ไม่มี

ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการซึ่งอยู่ในกลุ่มอาชีพเกษตรกรและกลุ่มการผลิตของชำร่วย แต่มีความรู้เกี่ยวกับกิจการของตนเองโดยได้รับความรู้จากพัฒนาการตำบลหนองไผ่ล้อมซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

โครงการขอกู้เงินไปเพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ นำไปเป็นทุนในการเลี้ยงเป็ด,ไก่ โดยมีระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 3-5 เดือน จึงจะได้ผลผลิตเพื่อนำไปจำหน่ายและมีรายได้เกิดขึ้น โดยผลผลิตที่ได้คือ ไช้เป็ดและไข่ไก่ การชำระคืนเงินกู้ใช้วิธีการชำระเป็นรายเดือน จึงเป็นรายที่จัดได้ว่ามีความสามารถในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากมีประสบการณ์และความรู้ในการเลี้ยงเป็ดและเลี้ยงไก่มาก่อนแล้ว ส่วนผู้ขอกู้เพื่อนำไปทำการปลูกพืช คือ ปลูกอ้อย ผู้กู้นำเงินไปลงทุนจ้างผู้ชำนาญในการปลูกอ้อยมาปลูกให้ ซึ่งผู้กู้สามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี

โครงการกู้เงินไปเพื่อการค้าขายและการบริการ แบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การเริ่มต้นค้าขายโดยเริ่มดำเนินการลงทุนใหม่ทั้งหมด และการกู้เงินไปเพื่อเพิ่มทุนในกิจการที่กำลังดำเนินการประกอบธุรกิจอยู่ ซึ่งให้เห็นว่า ในรายที่กู้เงินไปเพื่อเพิ่มทุนในกิจการเดิมของตนเองนั้นย่อมมีความสามารถในการดำเนินธุรกิจค้าขายของตนเองเป็นอย่างดี เนื่องจากมีประสบการณ์ในการเริ่มต้นดำเนินการค้าขายของตนเองมาก่อนแล้ว การกู้เงินไปเพิ่มทุนนั้น เพื่อจะขยายกิจการให้ใหญ่โตขึ้น หรือต้องการขจัดความขาดสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจค้าขายที่กำลังดำเนินการอยู่ จัดได้ว่าสมาชิกผู้กู้ประเภทนี้ มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจค้าขายสูงและย่อมมีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้สูงเช่นกัน ส่วนรายที่มีโครงการกู้เงินไปเพื่อเริ่มต้นประกอบกิจการค้าขาย โดยที่ยังไม่มีความชำนาญและประสบการณ์ใด ๆ มาก่อนนั้น ย่อมเกิดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ และ โอกาสที่จะผิคนักการชำระคืนเงินกู้ย่อมสูงเช่นกัน และในรายที่เริ่มต้นค้าขายแต่มีความรู้เกี่ยวกับกิจการ/ธุรกิจที่จะดำเนินการ ถือว่าเป็นรายที่มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง จัดเป็นรายที่มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจและมีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้เช่นกัน

2) ผู้กู้ทั้ง 40 ราย มีความรู้ความสามารถในการนำเงินกู้ที่ได้รับไปบริหารจัดการกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนี้สินธนาคาร และหนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้ ลดลงจากเดิมเนื่องจากการเข้ามาของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่ามาก ทำให้รายได้ของครอบครัวผู้กู้เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่กู้เงินไปประกอบอาชีพเป็นของตนเอง

2.2.2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้กองทุนหมู่บ้าน มีผู้กู้ 35 รายได้รับการจัดสรรเงินเต็มจำนวนที่ได้ขอกู้ไว้ และผู้กู้ 5 รายได้รับการจัดสรรเงินกู้ไม่เต็ม

จำนวนตามที่ขอไว้ในคำขอกู้ คณะกรรมการจำเป็นต้องปล่อยให้กู้ไปแม้ จะมีความเสี่ยงสูงในการผิคนัดชำระคืนเงินกู้ก็ตาม

- 2) สถานที่และวัตถุประสงค์ ผู้กู้ใช้สถานที่บริเวณบ้านหรือพื้นที่ส่วนตัวในการ ประกอบกิจการ ส่วนวัตถุประสงค์ จะจัดซื้อจากตลาดหรือร้านค้าส่งภายในตัว เมืองนครราชสีมา
- 3) กำลังการทำงาน จะใช้บุคลากรในครอบครัวของผู้กู้ แต่ตัวผู้กู้เป็นตัวหลัก ในการควบคุมการทำงาน

2.2.3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการ ด้านต่าง ๆ ที่ดี ได้แก่
 - การบริหารจัดการด้านการตลาด มีการศึกษาถึงตลาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยการ คาดคะเนยอดขาย ซึ่งอาศัยประสบการณ์และภูมิปัญญา ส่วนตัวของผู้กู้แต่ละรายเป็นหลัก
 - การบริหารจัดการด้านเทคนิคการผลิต เมื่อคาดคะเนยอดขายแล้ว จะจัดการสรรหาวัตถุดิบให้พอเหมาะกับยอดขายที่คาดว่าจะขายได้ในแต่ละ ช่วงเวลา
 - การบริหารจัดการด้านการเงิน เงินกู้ที่ได้มา ผู้กู้จะนำไปลงทุนในช่วงแรกค่อนข้างสูง แล้วนำเงินที่ขายได้ในแต่ละวัน มาหมุนเวียนใช้ในวัน ต่อ ๆ ไป
 - การบริหารจัดการด้านบุคลากร ผู้กู้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงาน เพราะส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก มีเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว

2.2.4. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผล โดยตรง ผู้กู้เกิดรายได้ โดยได้รับผลตอบแทนเป็นตัวเงิน
- 2) ผลกระทบโดยตรง
 - ผู้กู้ทั้ง 40 รายมีรายได้ มีกิจการเป็นของตนเอง
 - เกิดกลุ่มอาชีพขึ้นภายในชุมชน โดยการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม
 - ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น คนที่ไปขายแรงงานต่างถิ่นกลับมาทำงานในท้องถิ่นของตนเอง ในกิจการใหม่ที่เกิดขึ้น
 - ลดปัญหาการว่างงาน

- ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
- ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ "ดอกไม้ประดิษฐ์" เป็น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ที่สร้างชื่อเสียงแก่หมู่บ้านและตำบลหนองไผ่ล้อม

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ กลุ่มอาชีพ ประดิษฐ์ของชำร่วยจากชาหม่อง ในหมู่บ้านสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ การมีเงินทุนจากการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 20,000 บาท ไปจัดซื้อวัตถุดิบคือ ชาหม่อง ฝ้ายลูกไม้ และลวดสีต่าง ๆ เพื่อนำมาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ แล้วนำออกจำหน่าย การประดิษฐ์ของทางกลุ่ม เป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นโดยการทำเองจากสมาชิก มีการลงทุนที่ต่ำ วัตถุดิบสามารถหาจัดซื้อได้ง่าย

มีกระบวนการที่ดี ได้แก่ การร่วมแรงร่วมใจในการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการกันเองภายในกลุ่ม

ผลผลิตที่ดี ด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การผลิตให้เหมาะสมกับยอดสั่งซื้อในแต่ละครั้ง ซึ่งผลิตภัณฑ์มีเพียงอย่างเดียวคือ ชาหม่องห่อด้วยฝ้ายลูกไม้แล้วมัดด้วยลวดสี

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า

4.1.1. การเกิดกองทุน พบว่า ตั้งแต่ก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน ได้เกิดกระบวนการก่อตั้งกองทุนอื่นๆ ขึ้นมาอีก อาทิ กองทุนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส อีกทั้งยังเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และสวัสดิภาพของสมาชิกในชุมชนมีมากขึ้น

4.1.2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการสามารถบริหารกองทุนได้เป็นอย่างดี เพราะมีคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการบริหารชุมชนอยู่ด้วย แต่ยังคงพบว่ามีระบบการแบ่งงานที่ยังไม่เหมาะสม งานยังคงกระจุกตัวอยู่กับคณะกรรมการบางคนเท่านั้น

4.1.3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ผู้กู้สามารถนำประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของตนเอง มาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับธุรกิจของตนเอง และสามารถบริหารจัดการด้านการเงิน การตลาด การผลิต เองได้ ส่วนคณะกรรมการสามารถนำเอาหลักการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน

4.1.4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกองทุนและประชาชนเข้าใจหลัก การสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มีโชเงินของรัฐบาล ต้องช่วยกันรักษาเงินทุน ด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองได้ โดยสมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่ถูก ต้อง มีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยไม่กู้หนีจากแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยแพงและ สามารถดำเนินการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

4.1.5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า

- 1) ศักยภาพเดิมของบริบท จำนวนประชากรในหมู่บ้านมีการเพิ่มมากขึ้น อาชีพ ครั้งแรกของประชากรคือ อาชีพทำเหล้าสาโท ปัจจุบันหันไปประกอบอาชีพ ค้าขาย รับจ้างและอาชีพอื่น ๆ แทน และภายในหมู่บ้านมีสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา อย่างครบครัน
- 2) การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆ ดังนี้
 - 2.1. ทุนด้านการเงิน ในหมู่บ้านมีกองทุนทั้งหมด 3 กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านจำนวน 1 ล้านบาท กองทุนออมทรัพย์มีจำนวนเงินสะสม 6,620 บาท และกลุ่มกองทุนเพื่อการผลิต 20,000 บาท
 - 2.2. ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ ในหมู่บ้านมีประชากรค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่น ๆ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีจำนวนประชากรเพียง 325 คน มีอาชีพหลัก คือ ค้าขาย และรับจ้าง ส่วนสภาพที่ดิน เป็นที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและการเลี้ยงสัตว์
 - 2.3. ทุนทางวัฒนธรรม มีภาษาอีสาน (ภาษาโคราช) เป็นภาษาพื้นบ้าน และมี แหล่งท่องเที่ยว “สวนน้ำเฉลิมพระเกียรติ” เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในท้องถิ่น
 - 2.4. ทุนทางปัญญา ในหมู่บ้านมีภูมิปัญญาทางการเชี่ยวชาญในด้านการ เลี้ยงม้า และมีบุคลากรสำคัญที่ทำประ โยชน์แก่หมู่บ้านหลายคน
- 3) ความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้
 - 3.1) ผู้กู้ที่ประกอบกิจการการเกษตร 7 ราย คือ เลี้ยงสัตว์ 6 รายและการปลูก พืช 1 ราย ถึงแม้ว่าผู้กู้ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาก่อนแต่ผู้ กู้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ถือว่ามีความ เข้มแข็งในการทำกิจการในระดับปานกลาง
 - 3.2) ผู้กู้ที่ประกอบกิจการค้าขาย มี 2 ประเภท คือ ผู้กู้ที่มีประสบการณ์ในการ ประกอบกิจการค้าขาย 15 ราย จัดเป็นผู้กู้ที่มีความเข้มแข็งในการทำก

การค่อนข้างสูง ส่วนผู้กู้ 10 รายที่ไม่มีประสบการณ์ในการประกอบกิจการ หรือผู้ประกอบการรายใหม่ จัดเป็นผู้กู้ที่มีความเข้มแข็งในการทำกิจการค่อนข้างต่ำ

- 3.3) ผู้กู้ที่ประกอบกิจการด้านการบริการในชุมชนทั้ง 7 ราย มีผู้กู้ 6 ราย นำเงินไปเพิ่มทุน เพื่อขจัดความขาดสภาพคล่องทางการเงินของกิจการ จัดเป็นผู้กู้ที่มีความเข้มแข็งในการทำกิจการ ส่วนผู้กู้อีก 1 รายนำไปประกอบกิจการใหม่

4.2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ

4.1.1.-4.1.5.

4.2.1. ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) สมาชิกในหมู่บ้าน ร่วมมือร่วมใจกันจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจนเป็นผลสำเร็จ
- 2) กองทุนเดิมในหมู่บ้าน คือ กองทุนออมทรัพย์
- 3) กลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มอาชีพผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ และของชำร่วย

4.2.2. ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 1) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนนอกระบบ ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น
- 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้านมีน้อย เนื่องจากคณะกรรมการมักจะจัดประชุมกันเองมากกว่าจะเชิญสมาชิกในหมู่บ้านให้มาเข้าร่วมประชุม

4.3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า

4.3.1. เกิดเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน คือ การจัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์และของชำร่วย

4.3.2. มีพัฒนาการ หน่วยของค์กรมาให้ความรู้ และความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

4.3.3. มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ “ดอกไม้ประดิษฐ์ของดีจากตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”

4.3.4. ความเข้มแข็งของชุมชน

จากกลุ่มตัวอย่าง 28 ครอบครัว พบว่า

- ร้อยละ 80 ของสมาชิกภายในชุมชนมีความสามัคคี เนื่องจากประชาชนในชุมชนยังมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันอยู่บ้าง
- มีความซื่อสัตย์ร้อยละ 76 เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันมานาน
- ยกย่องบุคคลที่ทำความดีอยู่ในอัตราร้อยละ 90
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคืออัตราร้อยละ 60 เนื่องจากสมาชิกบางครอบครัวมักจะเก็บตัวอยู่แค่เพียงในบ้านของคนเท่านั้น
- ส่วนโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติมของสมาชิกในชุมชนอยู่ในระดับเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน เพราะเส้นทางคมนาคมสะดวกสามารถเดินทางไปมาได้ง่าย สื่อต่างๆ สามารถเข้าถึงได้ง่ายอีกด้วย
- สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้จากปีก่อนมี 28 ครอบครัว ในปีนี้ยังคงเท่าเดิม
- ครอบครัวในชุมชนถือว่ามีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน จากปีก่อนมี 20 ครอบครัว ในปีนี้เพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 27 ครอบครัว
- ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนจากปีก่อนยังไม่มี การรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนในปีนีจึงมีการตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนขึ้น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน และกลุ่มการผลิตดอกไม้ ประดิษฐ์และของชำร่วย
- การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยมีการประชุมหรือเสวนาอยู่ในระดับเกณฑ์ปานกลางคืออัตราร้อยละ 65
- ส่วนในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสยังคงมีอย่างสม่ำเสมอจากปีก่อนมี 8 คน ปีนี้ได้มีการช่วยเหลือเพิ่มขึ้นรวมกับปีก่อนเป็น 16 คน

จะเห็นได้ว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ในเกณฑ์ปานกลางขึ้นไป เพราะหมู่บ้านมีขนาดเล็ก สมาชิกในชุมชนมีความสมัครสมานสามัคคี ซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกัน มีกลุ่มองค์กรประชาชน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน โดยการประชุมหรือเสวนา ช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม และในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลและการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้าน
มุงตาหั่ว สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน มีความก้าวหน้า บรรลุวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้
 - 1.1. ท้องถิ่นชุมชนมีศูนย์กลางกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยพัฒนา อาชีพ
สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
 - 1.2. ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
 - 1.3. ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้
ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบ
พอเพียง
 - 1.4. เศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศได้รับการกระตุ้นอีกทั้งยังมีภูมิคุ้มกันทั้งทาง
เศรษฐกิจและสังคม
 - 1.5. ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริม ให้เกิดผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และ
ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตลอดจนก่อให้เกิดปัญหาขึ้น
3. เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ จากกระบวนการทำสาร
นิพนธ์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับ
ตำบลและระดับประเทศ
4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของทุกภาคส่วนในสังคม ได้แก่
ฝ่ายการเมือง, ฝ่ายหน่วยงานรัฐ (ราชการ), ฝ่ายชุมชน (ประชาชน) และฝ่ายประชาสังคม
(เอกชน) ภายใต้เครือข่ายที่เรียกว่า “ประชารัฐ”

2. วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจถึงนโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุงตาหลัว ตามระเบียบกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร.1 – 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติมโดยขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมพัฒนาชุมชน และบุคคลรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสารทางวิชาการ

ขั้นที่ 4 ไรซ์พัพโมเดลเป็นกรอบความคิดทฤษฎี ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านนุงตาหลัว และกำหนดตัวชี้วัด อีกทั้งกำหนดตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล ในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการและบทที่ 5 สรุปและผลข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 6 เขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุงตาหลัว ตามโครงร่างในชุดวิทยาสารนิพนธ์ จนเสร็จสมบูรณ์

3. ผลการดำเนินการ

- 1) คณะกรรมการสามารถดูแลควบคุมสมาชิกได้อย่างทั่วถึงใกล้ชิด และมีการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก เนื่องจากประชากรเกิดการเรียนรู้และร่วมกันคิด ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม มีการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ อีกทั้งมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้เข้มแข็งขึ้น
- 3) ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมให้เกิดผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน คือ ความสามัคคีของสมาชิกภายในชุมชน การมีกองทุนเดิมภายในหมู่บ้านและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนกับคณะกรรมการกองทุนที่ค่อนข้างน้อยและการมีทัศนคติที่ระมัดระวังเงินกู้ของผู้กู้บางราย
- 4) การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ เกิดจากเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน การมีพัฒนาการหน่วยองค์กรจากรัฐบาลมาให้ความรู้และความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่สมาชิกภายในชุมชน อีกทั้งมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4. อภิปรายผล มีการสรุปดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน บุ่งคาหั่ว ได้แก่

1.1. การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เกิดจากความร่วมมือร่วมใจและความสามัคคีของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

1.2. การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้าน จัดโครงสร้างองค์กรยังไม่ชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานยังไม่ถูกต้อง

1.3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ของกองทุนหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของสมาชิกด้วยกันบ้างแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

1.4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

สมาชิกในชุมชนของกองทุนหมู่บ้าน มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์และของชำร่วย และมีแนวโน้มการจัดตั้งกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ตามมาอีก

1.5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

สมาชิกในชุมชนของกองทุนหมู่บ้าน มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1. ปัจจัยด้านบวก

2.1.1. ประสบการณ์ของสมาชิกภายในชุมชน ที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก

2.1.2. ความสามัคคีของสมาชิกภายในชุมชน ซึ่งเป็นความเข้มแข็งภายในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้น จะเกิดการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การกระทำกิจกรรมใด ๆ ย่อมสำเร็จได้ด้วยดี

2.2. ปัจจัยด้านลบ

2.2.1. คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2. สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกองทุนค่อนข้างน้อย ทำให้กระบวนการบริหารจัดการกองทุนบางอย่างเกิดขึ้นด้วยความเห็นชอบของสมาชิกกองทุนเพียงส่วนน้อย

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ระหว่างที่ผู้วิจัยเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ภาคสนามยังหมู่บ้าน “บุงดาหลวง” สมาชิกกองทุนได้สร้างเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพ ผลิตภัณฑ์คอกไม้ ประดิษฐ์และซารวย องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

สมาชิกของชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง มีกระบวนการปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

5. ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรมีการปรับปรุงระบบการจัดสรรเงินกู้ให้เหมาะสมกับแต่ละหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านที่มีขนาดเล็ก ลูกบ้าน ไม่เกิน 500 คน จัดสรรให้เงินกองทุนหมู่บ้านละ 5 แสนบาท เป็นต้น
2. ผู้กู้อาศัยประสบการณ์ของตนเองเป็นหลัก ในการประกอบอาชีพ จึงควรจะให้ ความสนใจกับวิธีการประกอบธุรกิจแบบผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “บุงดาหลวง” เป็นผู้เสียสละ ททุ่มเทร่างกายแรงใจ ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ จนเกิดเป็นผลสำเร็จในปัจจุบัน โดยไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ ใดๆ หรือหากได้รับผลตอบแทนเป็นเพียงผลประโยชน์จากการจัดสรรส่วนน้อยเท่านั้น ซึ่งเห็นสมควรยกย่องบุคคลเหล่านี้ ให้เป็นบุคคลดีเด่น ในด้านการบริหารจัดการชุมชน

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด และอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุงตาส้ว. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุงตาส้ว. นครราชสีมา.

เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. 2544. ชุมวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

ปัญญา การพานิช และคณะ. 2544. ชุมวิชาการนิพนธ์. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

สัมพันธ์ เตชะอธิกะ. 2545. "การบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ". มติชนรายวัน. 15 มกราคม 2545, หน้า 6.

อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ. ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

"จุดเด่นจุดด้อยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง" : คณะทำงานกองทุนชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ, 2545. การศึกษานอกโรงเรียน. 1 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2545), 32-33.